

listy

Ročník 17 / Cena 20 Kč

4

2 0 1 0

Slovákov a Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť viac

Odkaz katynskej tragédie ■ Helena Nosková **Miroslav Dudík šesťdesiatročný** ■ Mirjana Šišoláková

V Bratislave otvorili nové centrum Eurovea ■ Marián Babic

Na liečbu kožných chorôb sú kúpele Smrdáky ■ Martin Mokran

SND v Prahe - víkend, na aký si treba urobiť čas ■ Jarmila Wankeová

Drsná krása Magadanu ■ Adrianna Skorobogataja **Historické listy:** Kovačický proces - príloha časopisu Listy

Príroda kontra technika - módna poradňa ■ Irena Jesenská

Výstava starého slovenského umenia v Prahe roku 1937 ■ Tomáš Kavka

Jozef Gabčík, hrdina československého odboja ■ Jozef Leikert

Čriepky z pražského veľtrhu „Svet knihy“ ■ Jarmila Wankeová **Program Slovenského inštitútu v Prahe**

SLOVENSKO-ČESKÁ SPOLEČNOST

v spolupráci:

Klub slovenskej kultúry, Slovenský inštitút v Prahe, Múzeum Slovenského národného povstania, Český svaz bojovníků za svobodu, Československá obec legionářská, Historická skupina priamych účastníkov SNP, Dokumentačné a múzejné stredisko slovenskej menšiny v ČR, Ruská tradice, Sdružení Ukrajinců a příznivců Ukrajiny, Ukrajinská iniciativa v ČR, Bulharský kulturní klub – Praha, SZ Limbora, Detvan a ďalší

TRADIČNÁ PLAVBA PO VLTAVE k jubilejnému 66. výročiu SNP v rámci SLOVENSKÝCH DNÍ V ČR

**utorok 31. 8. 2010
od 18:00 do 24:00**

Počas plavby bude možnosť vystúpiť na dvoch miestach – v prístaviskách (cca o 20:00 a o 22:00)

Loď EURÓPÉ vypláva z prístaviska Na Františku, Praha 1
Nástup na loď bude z prístavu Na Františku od 17:30
Miesta na lodi prosíme zaujať do 17:50

Tradičná a slávnostná spoločenská pripomienka spojená s bohatým kultúrnym programom a s rautom

V programe vystúpi: skupina PRAGUE SWINGERS, ľudová hudba a folklórny súbor LIMBORA a ďalší
A možné prekvapenie večera...

Občerstvenie formou rautu zabezpečuje spoločnosť
EURÓPÉ R. P. s. r. o.

Moderuje Boris Kršňák

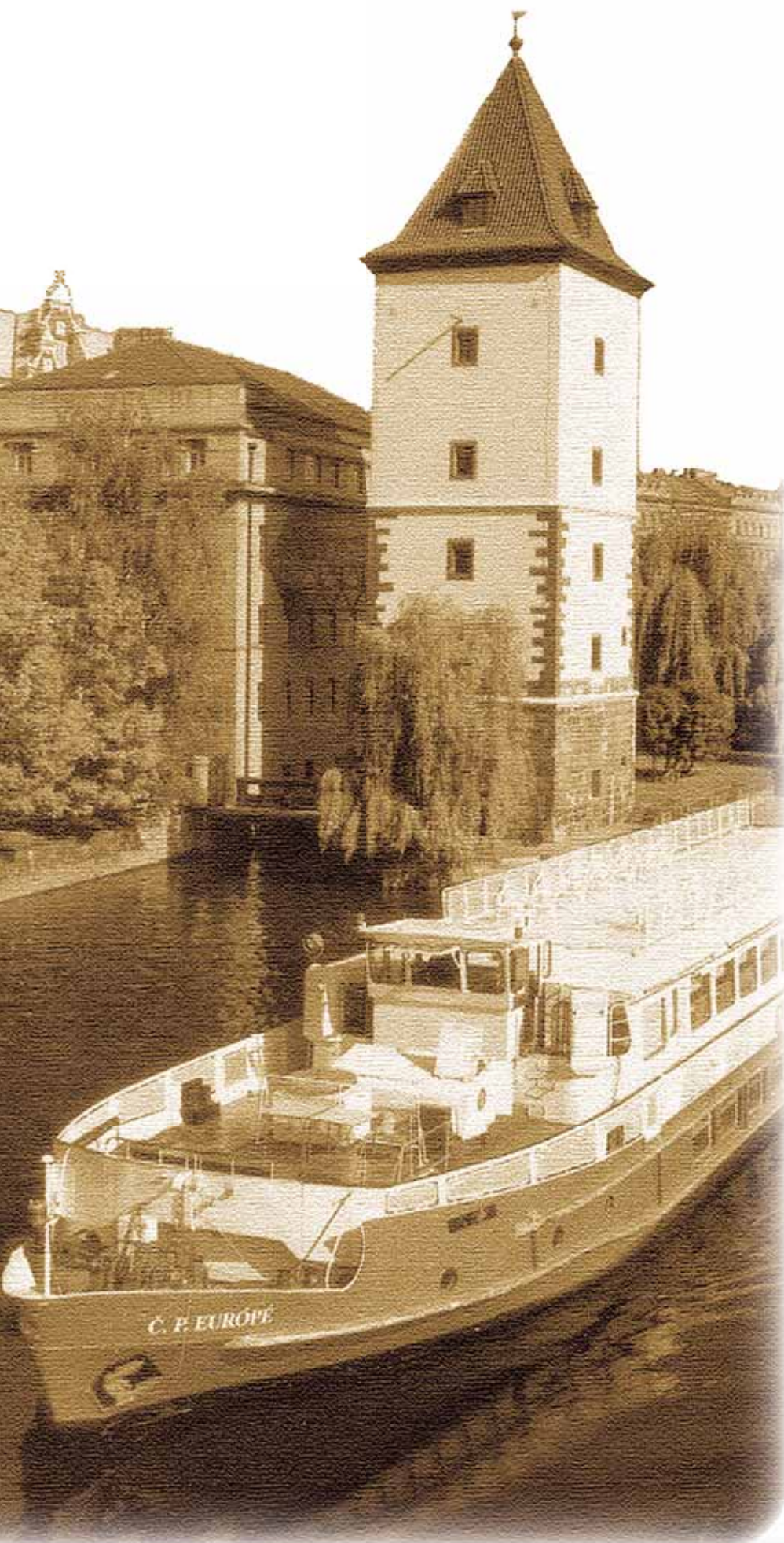
Najbližšie možné spojenie MHD v Prahe k prístavisku Na Františku: autobusová zástavka č. 133 – Rásnovka

Akcia sa koná aj vďaka podpore Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Ministerstva kultúry ČR a hl. m. Prahy

Vstupenky si môžete rezervovať od 10. 8. 2010 na telefónnych číslach:
+420 605 538 790 a +420 724 025 170

Vyzdvihnúť si ich budete môcť v dňoch 24. - 31. 8. 2010 v priestoroch knižnice Slovenského inštitútu v Prahe, Jilská 16, Praha 1 (vybavuje p. Ingrid Hohošová, +420 605 538 790)
streda: 10:00 - 13:00, utorok, štvrtok: 13:00 - 16:00

Loď Európe je limitovaná kapacitou, preto sa vopred ospravedlňujeme, ak nebudeme môcť zďaleka vyhovieť všetkým záujmom

Spomienka na Katyň

Poliaci pochovali svojich mŕtvych, obeť leteckej katastrofy, sústrasť im vyjadril celý svet. Vráťme sa na chvíľu do rokov 2. svetovej vojny. Pakt Molotov-Ribbentrop bol štvrtým delením Poľska. Hrdinský odpor Poliakov v roku 1939 Nemci zlomili, vtrhli do Poľska a k pruskému Sliezsku pripojili celé poľské Sliezske. Východnú časť Poľska anektoval Sovietsky zväz. Objavené hroby tisícov poľských dôstojníkov a poľskej inteligencie pri dedinke Katyň boli spočiatku pripísané na účet nemeckých vojsk a ani Západ nepripustil možnosť, že by sa na genocíde podieľal Sovietsky zväz.

Poľské územie, na ktorom žila nemecká menšina, bolo po dobytí Poľska pričlenené k Nemeckej ríši. Zvyšok Poľska sa stal tzv. Generálnym gouvèrnementom s hlavným mestom Krakovom. Jeho vtedajšie územie siahalo od tohto mesta k rieke Bug. Poľská vláda presídlila do Londýna, podobne ako exilová vláda československá. Viedol ju vrchný veliteľ poľskej armády v exile Wladislaw Sikorski.

Nacisti vytýčili plán, podľa ktorého chceli zmeniť štruktúru obyvateľstva medzi Odrou a Nisou. Do Poľska sa mal presídlíť milión nemeckých osídlencov, kým Poliaci sa mali buď germanizovať, alebo byť odsunutí za Ural. Slovania žijúci na poľskom území sa mali stať otrokmi v koncentračných táboroch. Židia a Rómovia mali byť v týchto táboroch hneď zlikvidovaní.

Na území Generálneho gouvèrnementu boli zriadené koncentračné tábory, ktoré mali Poliakov zastrešiť – fašisti do nich zavierali Poliakov spoločne so Židmi a Adolf Hitler nazval Poľsko „jediným veľkým koncentračným táborom“. V Poľsku boli desiatky vyvražděných dedín. Popravky Poliakov sa konali ihneď, na mieste a verejne, na očiach obyvateľov. Hitlerovým cieľom bolo vytrieť túto krajinu z mapy Európy. Vyprovokoval ho poľský odboj, ktorý aj prvý priniesol spojencom koncom roku 1942 informácie o nacistickom vraždení Židov.

Podobne ako pobaltské národy, aj Poliaci sa museli vyrovnáť s dvomi okupáciami: s nacistickou a nepriamo aj sovietskou. Poľsko stratilo v druhej svetovej vojne šesť miliónov obyvateľov. Zahynula prevažná časť židovského obyvateľstva, pričom nemecká a ukrajinská menšina boli odsunuté na základe Postupimskej dohody. Poľsko sa však bránilo soviétizácii, neinklinovalo ku komunizmu.

Poliaci boli zvyknutí klásť odpor. Mali len osem percent komunistov a nezriekli sa viery ani súkromného vlastníctva, takže Sovieti ich považovali za skrytých nepriateľov socialistického tábora.

V tohoročnom tragickom výročí udalosti v Katyni je však zrejmý posun v poľsko-ruských vzťahoch k lepšiemu. Je však vykúpený vysokou cenou.

Helena Nosková

■ *Autorka je historička*

Obsah

Hlavnú kartu strany nevyťahli	2
Martin Guzi	
Nová bratislavská architektúra – Eurovea	4
Marián Babic	
Čo ponúkajú kúpele Smrdáky	7
Martin Mokran	
Hostovanie čínohry SND v Prahe	8
Jarmila Wankeová	
Listy na cestách: Drsná krása Magadanu	9
Adrianna Skorobogataja	
V rukách sláčik, v srdci hudba – rozhovor s folkloristom Miroslavom Dudíkom	12
Mirajana Šišoláková	
Príroda kontra technika – módna poradňa	14
Irena Jesenská	
Výstava starého slovenského umenia v roku 1937 v Prahe	16
Tomáš Kavka	
Vozičkár – poviedka	18
Jozef Junas	
Jozef Gabčík, hrdina československého odboja	20
Jozef Leikert	
Račiansky vinár Miloš Máfuš sa predstavil v Prahe	21
Jozef Gáfrík	
Čriepky z pražského knižného veľtrhu	22
Jarmila Wankeová	
Program Slovenského inštitútu v Prahe	24
Historické listy: Kovačický proces – príloha časopisu Listy	

listy

LISTY Slovákov a Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť viac

Vydáva Klub slovenskej kultúry v spolupráci so Slovensko-českou spoločnosťou a s DOMUS SM v ČR. Sídlo redakcie: Vocelova 3, 120 00 Praha 2. ■ **Šéfredaktor:** PhDr. Radovan Čaplovič, tel.: 724 025 170 ■ **Redakcia:** PhDr. Jozef Gáfrík ■ **Redakčný kruh:** | Mgr. Martin Guzi | Prof. PhDr. Jozef Leikert, PhD. | PhDr. Slavomír Michálek, DrSc. | PhDr. Helena Nosková, CSc. ■ **e-mail:** listy.ksk@seznam.cz, rcaplovic@gmail.com ■ Rozširuje Klub slovenskej kultúry a Česká pošta, s. p. ■ Časopis Listy si môžete prečítať aj na webových stránkach: www.klubsk.net ■ **LISTY vychádzajú vďaka podpore MK ČR a ÚSŽZ** ■ **Jazyková úprava:** Mgr. Eva Wankeová | Mgr. Jarmila Wankeová ■ **Grafická úprava:** Jitka Krajdlová ■ **tlač:** TIGR, spol. s r. o. ■ Registrácia vydavateľa časopisu LISTY – Klubu slovenskej kultúry: MK ČR 6584 ■ ISSN 1213 – 0249 ■ Cena za jeden výtlačok je 20 Kč | Cena dvojčísła je 38 Kč | Ročné predplatné 240 Kč prijíma KSK na adrese redakcie ■ Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú ■ Akékoľvek rozširovanie celku aj častí textov v elektronickej alebo v papierovej verzii podlieha schváleniu vedenia KSK ■ **Foto na obálke:** Slopress (*Májový pohľad na budovu Národnej rady Slovenskej republiky*)

Hlavnú kartu strany nevytiahli

■ Martin Guzi

Na Slovensku sa hrá opäť predvolebný mariáš. Kým v minulosti bolo dobrým zvykom tromfovať maďarskou kartou, v záujme kozmopolitizmu a multikultúrnosti sa portfólio rozšírilo. Tromfy sú dnes už tri, k maďarskej karte pribudla grécka a rómska.

Grécku kartu v politickej bitke vytiahla opozícia, síce neskoro, ale predsa. A brala jeden štic za druhým. SDKÚ-DS začala do živého, na svoje pomery proeurópskej strany obrátila a slovenskú pôžičku južanom tvrdo kritizovala. Premiérovi Robertovi Ficovi, ktorý má plné ústa budovania sociálneho štátu a povinnej solidarity bohatých s chudobnými, začalo tiecť do topánok – predsa len, nie je úplne jednoduché vysvetliť, prečo má Slovensko pomáhať sanovať Grécko, ktoré si za požičané peniaze vybudovalo reálny socializmus. Správanie Grékov, ktoré pôsobí ako štrajk pasažierov na Titanicu proti potopeniu, tiež sympatie Slovákov zarábajúcich 500 eur v čistom nevyvoláva.

Predseda vlády je pochopiteľne v ťažkej pozícii – ťažko si predstaviť, že Slovensko zablokuje záchranný plán, ktorý vymysleli ťahúni únie v Nemecku a vo Francúzsku. Navyše, Slovensko je čistým príjemcom európskych peňazí, eurofondy sa pred vstupom do únie prezentovali ako najvyšší stupeň dobra a časť z peňazí, za ktoré sa budujú zájazdne hostince a informačné tabule k nám posielajú práve Gréci. Je úplne jedno, že Dzurindova SDKÚ-DS (ak bude náhodou pri moci) záchranný plán so slovenskou účasťou aj tak odklepne, pretože zápas o Grécko (resp. euro) sa rozhodne nehrá v slovenskom politickom kasíne. Útok na Fica si opozícia nemôže odpustiť, pretože pomoc Grécku najlepšie ilustruje pokrytecký pseudosociálny program Smeru-SD. Premiéra to očividne znervóznilo, čo dokumentoval mimoriadnym príhovorom v STV, kde občanom vysvetľoval, že spolu s Gréckom sanujeme aj euro a teda vlastnú ekonomiku. Väčšina Slovákov by ale Grékov aj tak najradšej poslala do krachu a nedala im ani cent. Predseda vlády ale aj tak tancuje veľmi ľahučko a nejednoznačne, lebo podľa neho sa Slovensko k žiadnej

pôžičke ešte nezaviazalo, a slobodne o tom môže rozhodnúť parlament po júnových voľbách. Fico viackrát konštatoval, že v podstate sme len nezabránili ostatným štátom požičať Grékom a definitívne dáme južanom peniaze až potom, ako zrealizujú kroky k šetreniu. Keby sa podľa Ficovej logiky správali aj ďalšie európske štáty, Grécko a asi i euro by prežilo len veľmi ťažko.

Našťastie pre Smer-SD, v najťažšej chvíli pribehol od vedľajšieho stola, kde sa práve dohralo, úspešný karbaník, ktorý rozdal karty nanovo a poriadne zvýšil stávky. Viktor Orbán, istý premiér krajiny, ktorá Slovensko upozorňuje na dodržiavanie občianskych princípov, si dal do štítu, že nie je premiérom 10 miliónov maďarských občanov, ale 15 miliónov Maďarov, nech žijú kdekoľvek (k tomu, či je aj premiérom Slovákov či Srbov v Maďarsku sa nevyjadruje). Nuž a tento pán sa nazdáva, že práve nastal čas na rozdávanie občianstva každému Maďarovi, ktorý o občianstvo požiadala, hoci v Maďarsku nikdy nežil a nežije.

Aký cieľ týmto krokom Orbán sleduje, nie je úplne jasné, isté však je, že nahral na smeč tým, ktorí majú strašenie Maďarmi v popise práce, teda Ficovi a Slotovi. Grécka a maďarská karta sa ocitli v priamej konfrontácii, keď premiér zvolal mimoriadnu tlačovku k maďarskému revizionizmu v čase, kedy sa opozícia neúspešne pokúsila v parlamente rokovať o poskytnutí úveru pre Grécko.

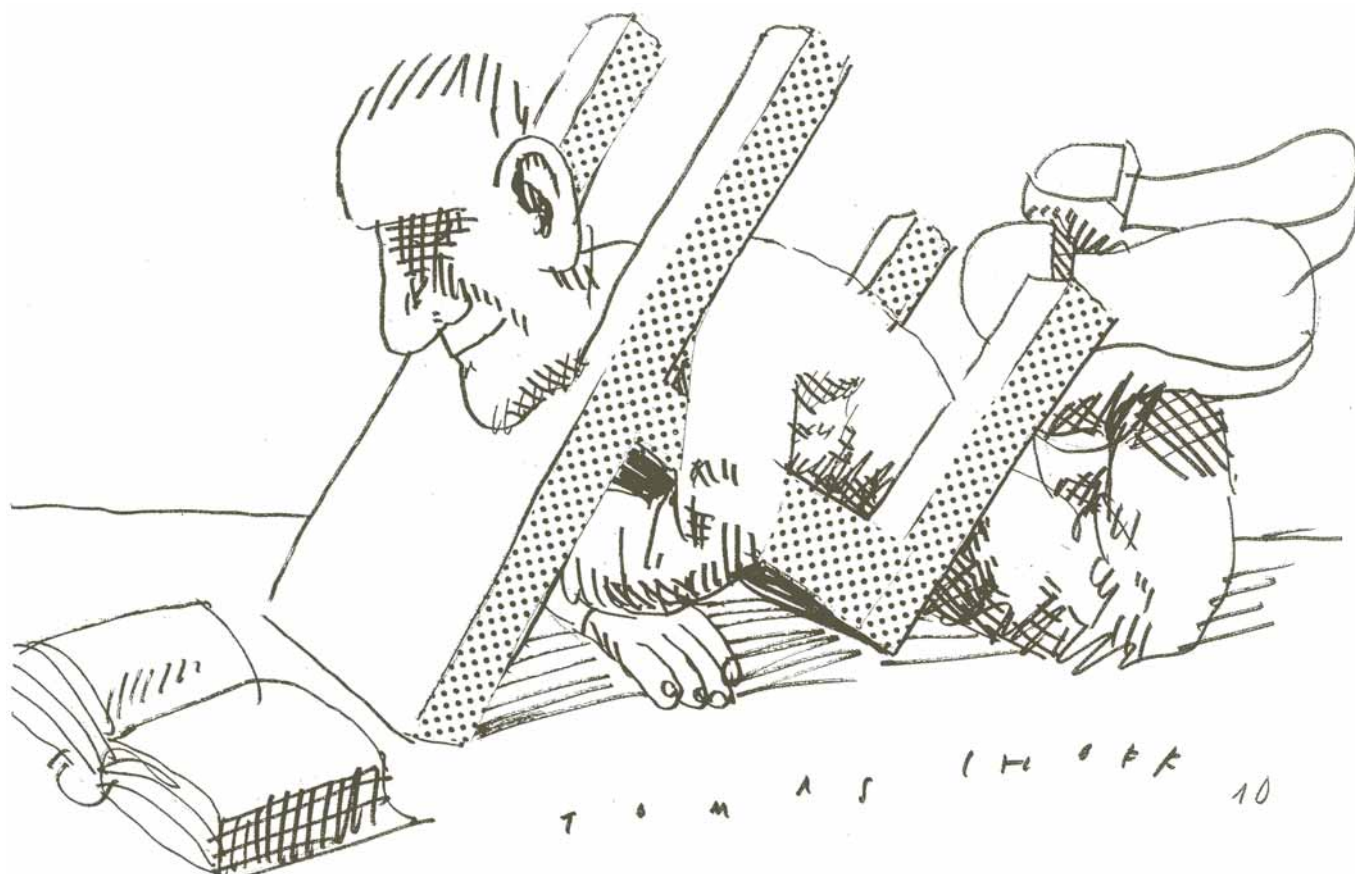
Keďže Slováci sú na export maďarského nacionalizmu mimoriadne citliví, je jasné, že Orbán mesiac pred slovenskými voľbami určil jednu z hlavných tém kampane. Podnikateľskému projektu s názvom Slovenská národná strana, ktorý sa po sérii škandálov (lapidárne povedané, straky zo SNS kradnú príliš veľa a príliš hlúpo) potáca na hranici zvoliteľnosti, tak zabezpe-

čil parlamentný život na ďalšie štyri roky a Fico so svojim národno-socialistickým populizmom využije Orbánov dar tiež bezo zvyšku. Mimochodom, že LS-HZDS je od 13. júna 2010 politická mŕtvola, najlepšie dokumentuje fakt, že Mečiar ako zakladateľ republiky si na túto tému ani neškrtol.

Rómsku kartu relatívne razantne nevytiahol líder národniarov Slot. Síce ho predbehol jeho mladší a drsnejší klon z Ľudovej strany Naše Slovensko Marián Kotleba. Tento bývalý učiteľ a správca školskej siete z Banskej Bystrice na nespokojnosti s neprispôsobivými Rómami postavil už svoju kampaň v samosprávnych voľbách a keď vytiahol protirómske billboardy opäť, Slotova SNS musela kontrovať. Pri kredenci odfotila snedého nezamestnaného mladého muža, vo photoshope mu prirobila tetovanie a hrubú zlatú reťaz a svoje dielo hrdo vycapila na billboardy s textom: „Aby sme neživilí tých, ktorí nechcú pracovať“.

SNS prvýkrát vo svojich dejinách preukázala Slovensku službu a poukázala na zvláštne paradoxy a alibizmus pri rómskej problematike. Úvahy o evidencii kriminality podľa etnicity médiá pred časom odmietli s tým, že národnosť si každý určuje podľa vlastného pocitu a nemožno preto presvedčivo zistiť, či zemiaky z role odnáša Róm, Inuit alebo Apač. Ale Róma na billboard SNS identifikovali médiá spoľahlivo. Podobne ako ostatné strany, ktoré sa od takejto formy komunikácie okamžite dištancovali a označili ju za rasizmus. Nefinancovať ľudí, ktorým sa nechce pracovať, je zrejme cieľ, na ktorom sa zhodnú všetci.

V každom prípade SNS, rovnako ako ostatné koalíčné strany, pre zlepšenie situácie Rómov za ostatné roky neurobila nič. Rovnako s problémom nevedeli pohnúť ani bývalé Dzurindove vlády. To ne-

vadí politickým subjektom na Slovensku ľúbivo kázať o jednoznačných riešeniach, keď sa im to pred voľbami hodí.

Pri tejto kartárskej zábave sa ale zabúda na skutočné problémy Slovenska. Kým v susednom Česku sa strany prekrikujú, kto nesie zodpovednosť za dlhy a ako ich riešiť, slovenskí politici sa prizemnými problémami tohto druhu netrápia. Veď ide len o peniaze! Premiér sa zaklína tým, že ľudia krízu nespôsobili, preto ju nezaplatia, dlhy rastú aj inde a na sociálnych výdavkoch sa šetriť jednoducho nebude. Líder gréckych odborov by to nepovedal lepšie. Opozícia síce priznáva, že výrazné zadlžovanie Slovenska predstavuje problém, ale riešenie neponúka žiadne. SDKÚ-DS chce proti deficitu bojovať dlhšou podporou v nezamestnanosti, KDH štedrejšími dotáciami pre rodičov, liberáli zo strany Sloboda a Solidarita (SaS) zasa znížením daní. A všetci spoločne znížením odvodov. Kde na to vziať, nikto nevie. Meteor slovenskej politiky Richard Sulík z mimoparlamentnej SaS navrhuje prijať ústavný zákon o vyrovnanom rozpočte. Nuž, papier znesie veľa, parlament môže prijať aj zákon, že obloha je zelená, ale na realitu to bude mať pramály vplyv.

Po predvolebnom fláme v kasíne sa bude skladať koalícia, ktorá bude mať dve kľúčové úlohy: vyriešiť štrukturálny deficit na úrovni miliárd eur (čítaj škrtáť sociálne transfery) a odkomunikovať to verejnosti. Skúste v slovenskej krčme povedať chlapom, že žijeme nad pomery; buď vás odvedú do čalúnenej samotyky alebo rovno fyzicky zlikvidujú. Celoeurópska mantra, ktorá sa bolestivo ukázala v Grécku, je, že (1.) to, čo dostávam teraz, je úplné minimum a (2.) na dávky od štátu mám právo.

Voľby môžu dopadnúť všelijako, parlamentnú istotu majú len tri strany – Smer-SD, SDKÚ-DS a KDH. Kľúčové bude, či sa do slovenského parlamentu pretlačia malé strany, predovšetkým HZDS – LS a SNS a mimoparlamentné subjekty SaS a Bugárov Most-Híd. Z tohto pohľadu premiér netakticky ničil SNS a preberal jej voličov nacionálnou agendou. Ak ju vytlačí z parlamentu, môže sa stať, že Smer-SD zostane v parlamente osamotený a neschopný zostaviť koalíciu.

V takom prípade by sa mohla zopakovať situácia z roku 2002, kedy pravica mohla zostaviť vládu, hoci zďaleka ne-

mala na svojej strane väčšinu verejnosti. Do parlamentu sa vtedy nedostali dve národné strany ani Hnutie za demokraciu Ivana Gašparoviča (spolu získali vyše desať percent). Lenže slovenská pravica má viacero nevybavených účtov. Liberáli zo SaS budú ťažko hľadať zrodu s katolíckym KDH (hoci fundamentalisti z okolia exministra vnútra Palka už stranu opustili) a urazený Csáky z maďarskej koalície zasa nemusí odštiepiť od alternatívnej maďarskej Bugárovej strany Most-Híd.

Prijateľným riešením sa tak javí široká koalícia Smeru-SD a KDH, resp. aj SDKÚ-DS. Pravica už raz ukázala, že má odvahu a schopnosť postaviť štát na nohy a spraviť zo Slovenska lídra regiónu, Fico je zasa svojim ovečkám schopný predstrieť čokoľvek a svojou účasťou vo vláde by zabránil frustrácii veľkej časti národa, s ktorou nikto nediskutuje (ako sa to stalo po roku 2002). Ako satisfakciu za bolestivú spoluprácu s úhlavným nepriateľom by si politici výdatne nakradli. V takej hre sú napokon víťazmi všetci. Koniec dobrý, všetko dobré?

.....
 ■ *Autor je novinár*
Kresba Jan Tomaschoff

Eurovea – výnimočné centrum nad Dunajom

■ Marián Babic

Pekný darček dostali Bratislavčania a návštevníci hlavného mesta Slovenska v apríli tohto roku – na dunajskom nábreží pribudla nová štvrť, ktorá sa skladá z nákupného strediska Eurovea, hotela Sheraton a budovy Slovenského národného divadla. Podľa generálneho riaditeľa írkej investičnej spoločnosti Ballymore Davida Brophyho nové obchodno-spoločen-ské centrum Bratislavy ponúka ľuďom *výnimočnú zmes kultúry, kozmopolitného spôsobu života, práce a oddychu v nád-hernom prostredí na brehu Dunaja*. Náklady na vybudovanie strediska Eurovea dosiahli 350 miliónov eur, keď divadlo a hotel boli otvorené už skôr. Podľa neho Eurovea posluží ako ukázkový príklad viacúčelového architektonického projektu nielen v rámci strednej Európy, ale aj na svete.

Futuristická architektúra hlavného vchodu

Stánok so slovenským syrom

Hneď na začiatku treba povedať, že Eurovea je výnimočným projektom, ktorý výrazne mení vzhľad širšieho centra Bratislavy a najmä jej nábrežia. Vyrástla na zanedbanej časti nábrežia od Mostu Červenej armády a susednej budovy ministerstva vnútra až po niekdajšie Tlačové stredisko. Práve takéto niekdajšie priemyselné územia sa írka developerská spoločnosť Ballymore snaží revitalizovať. Príkladom v tomto smere je prebudovanie schát-ralých londýnskych dokov – Docklands – na druhé finančné centrum Londýna v 90. ro-koch minulého storočia, ktoré dnes slúži ako ukázkový príklad citlivej obnovy územia býva-lych hospodárskych zón v dotyku s vodnými plochami vo veľkomestách.

Aj keď je Eurovea predsa len menšia než spomenutý londýnsky projekt, predsa má plochu väčšiu ako šesťnásť futbalových ih-rísk. Vzniklo tam v troch budovách viac ako 24 000 metrov štvorcových kancelár-ských priestorov najvyššieho štandardu. Nachádza sa tam aj 150 obchodov, tridsať kaviární, barov a reštaurácií, ako aj vyše 1 700 podzemných parkovacích miest. Rušnú komerčnú časť dopĺňa 254 luxus-ných a štandardne vybavených nábrežných bytov s výhľadom na rieku, dvojhektárový park, päťhviezdičkový hotel Sheraton, ka-síno, kino Imax a multikino s ôsmimi sálami. Bratislavský primátor Andrej Ďurkovič v tejto súvislosti zdôraznil, že ide o novú štvrť na území, ktoré ležalo ladom celé desaťro-čia. „Je to akési nové srdce mesta, veľmi úzko spojené s historickým centrom.“

Nová bratislavská atrakcia

Záujem Bratislavčanov i návštevníkov hlav-ného mesta o Euroveu bol obrovský už pred

jej dokončením a s otvorením jej jednotlivých častí postupne ešte rástol. Realizátori projektu postupovali pri otvorení po etapách. Prvou časťou, ktorú mohli ľudia navštíviť už koncom februára, bol nový luxusný päťhviezdičkový hotel Sheraton, prvý tejto spoločnosti na Slovensku. Má 186 jedno- alebo dvojlôžkových izieb s rozlohou malého bytu a k tomu 23 luxusných apartmánov s rozlohou až 210 metrov štvorcových. Pochopiteľne, všetky sú vybavené najmodernejšími zariadeniami poskytujúcimi prvotriedne služby. Hostia si môžu napríklad zaplávať v pätnásťmetrovom bazéne. Nechýbajú dva bary, z toho jeden s krásnou hrou svetiel, ani reštaurácia Brasserie Anjou postavená na koncepte otvorenej kuchyne. Takýto luxus však niečo stojí. Cena za prenocovanie sa pohybuje od 140 do 290 eur plus dane a miestne poplatky. Preto treba s úsmevom zobrať informáciu, že Sheraton plánuje využiť blízkosť s novou budovou Slovenského národného divadla, ktorá sa nachádza oproti nemu a ponúkať ubytovanie či špeciálne „divadelné“ menu pre návštevníkov kultúrnych podujatí. Nuž, iba keď neprídu z Michaloviec či Oravy, ale zo zahraničia. Cudzinci sú totiž spokojní. Dodajme, že jedným z prvých prominentov, ktorý sa ubytoval v bratislavskom

Sheratone, bol americký herec Kevin Costner – v Bratislave mal koncert. Ak teda prvá otvorená budova komplexu Eurovea je skôr pre cudzincov, Bratislavčania si záujem o prehliadku mohli naplniť až o mesiac, keď tu otvorili nákupnú a zábavnú zónu Galleria Eurovea. Za prvé tri dni ju navštívilo vyše 200 000 ľudí, čo pocítili aj v ostatných bratislavských nákupných centrách, kde naopak návštevnosť výrazne poklesla. Hysteria sa však nekonala. Jediným väčším vzrušením prvého dňa bol súboj o reklamné tričká, ktoré rozdávali pri vchodoch.

Moderný urbanizmus v praxi

Toto nákupné centrum má bezpochyby neopakovateľné čaro. V prvom rade pôsobí dojem obrovského priestoru. Veľké sú plochy obchodov, ale aj široké uličky či preklenutia cez jednotlivé podlažia. Dohromady sú tri. Najväčší dojem však vyvoláva sklenená kupola pozostávajúca z 2 300 sklenených trojuholníkov, rozprestierajúcich sa na ploche 5 500 metrov štvorcových. Zvlnená sklenená strecha je v hlavnej časti dlhá 235 metrov, jej celková dĺžka vrátane bočných vchodov je 320 metrov. Vďaka dostatočnému prísunu denného svetla vytvára atmosféru viacpodlažnej ulice.

Pôsobivé sú aj pohľady do priestorov, kde bočné vchody smerujú k dunajskému nábrižiu. Ak sa tam človek zadíva, ocitne sa akoby v inom svete plnom pokojnej dunajskej vody s plávajúcimi loďami i zelene na druhom brehu. Až neočakávané však je, keď inak v pomerne prázdnej časti najspodnejšieho podlažia sa zrazu ocitnete pod skleneným zastrešením. Svetlo tam preniká nielen cez sklo, ale aj cez vrstvu čeriacej sa vody. Je to vlastne pohľad na vodnú plochu na námestí pred novou budovou Slovenského národného divadla. V nákupnom centre však treba v prvom rade nakupovať. A je si z čoho vyberať. Veď práve v Eurovea sa po prvýkrát na Slovensku predstavujú viaceré popredné značky. Napríklad anglická značka Debenhams ponúkajúca univerzálne oblečenie pre celú rodinu. Nechýbajú predajne firiem Koton, Tag Heuer, Ann Christine či Springfield. Novou značkou bude aj Gizia, určená prevažne mladým ženám, lebo prináša menej tradičný pohľad na módu. Luxusné šperky predáva prvá slovenská pobočka talianskych obchodov Cielo Venezia, ženskú spodnú bielizeň Women`s Secret i francúzsky podnik Etam, kabelky zase taliansky obchod Tosca Blu. Pre bábätká sa dá po prvý raz nakúpiť v obchodoch Prena-

Nové dunajské nábrižie s výhľadom na hrad

tal a Premaman. Nechýbajú však ani svetové značky, ktoré sú už na Slovensku zastúpené, ako Peek a Cloppenburg, Marks a Spencer či Hennes a Mauritz, ktoré tam budú mať najväčšie obchody. Zaujímavé pritom je, že na slovenský trh sa okrem známych značiek zo západnej Európy či USA dostávajú aj dnes populárne turecké obchody, ako sú Koton a Gizia, ponúkajúce nielen neodolateľnú atmosféru luxusu, ale aj istú exotiku orientu. Pravda, v Eurovee nie je len ten najdrahší tovar, ale aj lacnejší. Preto napríklad džínsy dosť od 29,90 do 300 eur, ženské šaty od 29,90 do 565 eur, topánky od 7 do 250 eur. Potravín je pomenej. Okrem lahôdok sa v stredisku nachádza aj samoobsluha Billa.

Pekným spretrením uličiek Eurovey sú stánky s ľudovými výrobkami a obrazmi, ale aj známymi syrovými výrobkami pochádzajúcimi z biofarmy na Záhorí. Kultúrne programy sa tu konajú každý víkend.

Nikto nebude hladný

Veľmi pestrá je aj gastronomická časť, ktorej prevádzky nie sú len vo vnútri budovy, ale aj zvonku, teda už na nábřeží. Novinkou je

Trochu parády pri otvorení novej štvrte

napríklad ázijská reštaurácia Sajado známa z Viedne, kde každý návštevník môže zjesť jedla koľko chce, a to za pevnú sumu. V premiére sa tu objavila prvá pobočka reťazca Burger King na Slovensku. Milovníkov piva poteší aj bratislavská verzia známych českých reštaurácií Kolkovna, patriaca do siete pivovaru Plzenský prazdroj, s cudzím názvom Pilsner Urquell Original Restaurant. Ponúka plzenské pivo a najznámejšie české jedlá. Tie dostať aj v oveľa ľudovejšej samoobslužnej Česko-Slovenskej kuchyni.

Aj v gastronomickej časti Eurovey totiž platí, že ceny sa výrazne líšia. Napríklad na káve sa dá ušetriť takmer 30 centov, na minerálke 60 centov a na pive aj vyše eura. Pravda, aj v tých drahších reštauráciách bolo ľudí oveľa viac než v obchodoch.

Druhá časť Eurovey je oveľa menšia, len s niekoľkými obchodmi. Tam sa však dá kultúrne i športovo vyžiť. Sú tam totiž kinosály. Palace Cinemas premieta v dvoch kinosálach dokonca trojrozmerné. Nachádza sa tam aj klub Golem, kde je nielen posilňovňa, ale aj plavecký bazén a tri druhy sauny.

Spomínali sme už byty. Ich predaj sa začal už pred otvorením. Vzhľadom na to, že časť z 254 bytov je aj luxusne vybavená a všetky majú výbornú polohu, sú oveľa drahšie než bežné byty. Najmenšie, štúdiové sú od 6,5 milióna korún, byty s jednou spálňou od 9,5 milióna korún, s dvoma spálňami od 12,7 milióna korún, s troma spálňami od 22 miliónov korún a pri penthouseoch sa ceny začínajú na 40 miliónoch korún. Terajšia hospodárska a finančná kríza preto zasiahla aj ich predaj a podľa zdrojov spoločnosti Ballymore sa

ich zatiaľ predalo len 60 percent. Pokiaľ ide o kancelárske priestory, ich predaj sa ešte len začína, pričom Ballymore spúšťa veľkú nábovú kampaň aj v USA. Predať ich však bude zrejme veľký problém, lebo v Bratislave je až sedmina kancelárskych priestorov prázdna.

Tretou etapou postupného otvárania celého komplexu bolo odovzdanie nábřežnej promenády, parku a námestia pred budovou Slovenského národného divadla do služieb verejnosti. Tento ceremoniál bol najväčší a najbohatší. Nechýbal celodenný kultúrny program, kde vystupovali ani nie štvorročné tanečníčky latinských tancov označené za profesionálky, len o niečo starší tanečníci akrobatického rock and rollu, ale aj profesionálni umelci, ako napríklad známa kapela Lojzo, operná speváčka Adriana Kučerová a španielska akrobatická skupina Fura Dels Baus. Návštevníci sa po prvý raz mohli pozrieť na komplex Eurovey z troch mól vyčnievajúcich nad Dunaj. Po prvý raz spredu uvideli aj veľkú sochu politika Milana Rastislava Štefánika v leteckej uniforme, okolo ktorej sa sústreďovala zábava, ale aj fotografovanie.

Ďalšia etapa bude nasledovať

Projekt Eurovea sa však nekončí. Druhá etapa výstavby od Presscentra po nový most Apollo s výškovými budovami sa mala pôvodne začať hneď po dokončení prvej. Podľa predsedu predstavenstva a majiteľa spoločnosti Ballymore sa musí v dôsledku hospodárskej krízy odložiť minimálne o dva roky.

Aj keď si nový komplex zaslúži najmä slová chvály, predsa len nemožno nespomenúť niektoré nedostatky, ktoré pocítili už prví návštevníci. Týkajú sa najmä matiek s detskými kočíkmi a invalidov na vozíčkoch – okamžite totiž prišli na to, že s nimi sa v centre nepočíta. Chýbajú totiž bezbariérové prístupy, takže matky museli detské kočíky pretlačiť z nižšie položennej pobrežnej promenády k hlavnej budove cez strmé trávniky, čo už vozíčkarí nedokázali. Rovnako tak pre túto kategóriu návštevníkov neexistuje možnosť dostať sa na vyhladkové móla. Napriek tomu však treba povedať, že Bratislava konečne dostala nákupno-oddychové a spoločenské centrum, ktoré jej doteraz veľmi chýbalo. Podľa niektorých komentárov z dennej tlače toto centrum luxusom a krásou zatieni aj podobné stavby vo Viedni a Prahe.

■ Autor je novinár z Bratislavy

Snímky: autor

Eurovea susedí s novou budovou Slovenského národného divadla

Na liečbu kožných chorôb a pohybového aparátu sú Smrdáky

■ Martin Mokran

V juhozápadnej časti Slovenska, v malebnom horskom údolí na úpätí Bielych Karpát nájdete kúpele Smrdáky. Sú významné najmä jedinečnými možnosťami liečby kožných chorôb, akými sú napríklad rôzne druhy psoriázy a ekzémov, ale pomáhajú aj pri liečení pohybového aparátu. Pobyt v Prírodných liečebných kúpeľoch v Smrdákoch pacientom z Českej republiky prepláca väčšina tunajších zdravotných poisťovní.

Zázračný sírovodík

V Smrdákoch sa liečia všetky formy psoriázy, atypické či chronické ekzémy, zrohovatená pokožka alebo trvalé svrbenie kože. „Liečime tu predovšetkým všetky kožné choroby – u detí i dospelých. Druhou našou oblasťou je potom liečba chorôb kĺbov,“ povedal k tomu kúpeľný primár a dermatovenerológ MUDr. Ján Lidaj. Podľa neho sa balneoterapeutický vplyv miestnych kúpeľov dá vysvetliť biochemickým pôsobením sírovodíka s pozitívnym pôsobením na imunitu. Pre každého návštevníka prítom lekár zostaví liečebný program podľa individuálnych potrieb – s využitím sírnatéj minerálnej vody a balneoterapie zo sírneho bahna, vodoliečebnej procedúry, fyzikálnej liečby tepelnými, svetelnými a elektrickými prístrojmi, ako aj rehabilitačného cvičenia.

Dá sa povedať, že európskou zvláštnosťou Smrdák je okolité prírodné bohatstvo – sírovodíková minerálna voda, vyvierajúca z hlbín Zeme a sírne bahno s najvyšším obsahom sírovodíka na našom kontinente – až 680 mg na liter. Táto prírodná, imunologicky veľmi účinná síra je ideálnym pomocníkom pri liečbe ekzémov, lupienky vo všetkých štádiách a problémov s pohybovým aparátom.

Intenzívny liečebný pobyt v Smrdákoch zahŕňa ubytovanie, plnú penziu, vstupnú lekársku prehliadku a celý rad procedúr, akými sú vodoliečba, špeciálna rehabilitácia, reflexná liečba, masáže a ošetrenie zvláštnymi masťami. Vstup do telocvične je voľný. A kto nechce byť pacientom, môže prísť ako dovolenkár – tvrdí Ján Lidaj. Odpočinkový program v prírodných kúpeľoch Smrdáky je určený každému, kto chce prežiť príjemnú a aktívnu dovolenku.

Trochu histórie

Podľa ľudovej povesti kúpele objavil pastier, ktorý si močením v čudne páchnucej vode vyliečil boľavé nohy. Povest' o liečivom prameni sa rýchlo rozšírila a ľudia začali tieto miesta vyhľadávať cielene. Zaujímavý je aj vznik samotného názvu. Kedysi sa Smrdáky volali Nová Ves (Villa Nova). Za terajší názov vďačia už spomínaným silne aromatickým prameňom. Prvá zmienka o Smrdákoch ako kúpeľnom mieste je z roku 1617; prvý kúpeľný dom v modernom poňatí tu postavil v rokoch 1832 – 1833 Jozef Vietoris, nitriansky podžupan a majiteľ pozemkov v okolí. O šesť rokov neskôr dal vystavať aj pôvabnú budovu malého zámku, ktorá je dnes symbolom kúpeľov.

Výlety po okolí

Okrem samotnej liečby možno priamo v areáli kúpeľov hrať tenis a volejbal. Kto chce, môže si požičať kolieskové korčule a bicykel. Popri odpočinku v kúpeľoch potom môže záujemca spoznávať aj krásne a malebné okolie Smrdák, pretkané mnohými cyklistickými a turistickými chodníkmi.

Okolité kraj ponúka mnoho zaujímavých miest, ktoré stojí zato navštíviť – osemsto-ročný hrad Červený kameň, jaskyňa Driny, historické mestá Skalicu a Trnavu, ako aj zámok v Smoleniciach.

Viac informácií získate na internetovej adrese www.laznesmrdaky.sk, ako aj prostredníctvom informačnej telefonickej linky 00421 34 69 59 173.

■ Autor je novinár

Snímky: správa kúpeľov Smrdáky

Liečba pomocou parafínových zábalov

Smrdáky – hotely Centrál a Vietoris

Víkend, na aký si treba urobiť čas

■ Jarmila Wankeová

Aj tohto roku pokračuje výmenné hosťovanie súborov prvej slovenskej a prvej českej scény. Po tom, čo sa na scéne Národného divadla v Prahe predstavila začiatkom apríla opera Slovenského národného divadla, koncom toho istého mesiaca sem prišla činohra SND. Na scéne Stavovského divadla uviedla dva kusy zo svojho terajšieho repertoáru: konkrétne hru nemeckého autora Davida Gieselmana *Plantáž* a hru anglického dramatika Petera Schaffera *Amadeus*.

Hra *Plantáž* nás privádza do komunity squat-terov kdesi na nemeckom vidieku neďaleko Berlína, ktorí pod pláštikom slova „alternatívny“ predstierajú, že žijú bohatý (aj vnútorne bohatý) život. Niektorí z nich hovoria o zámere dať sa na štúdium umenia, ale stále sa k uskutočneniu zámeru akosi nemajú. Dni plynú pri „meditáciách“ pod vplyvom omamných látok - na plantáži sa nepestuje biozele- nina (tú si nechávajú dovážať), ale marihuana. Dni záhaľky sú zrátané, keď dorazí majiteľka nehnuteľnosti Lucy. Osadníkom oznámi, že jej hrozí bankrot a že sa musia vysťahovať. Lenže aj ona je jednou z nich a aj jej mentalita velí, že problémy počkajú, nemusia sa riešiť hneď. Doterajší spôsob vegetovania sa teda zotrvačnosťou ťahá ďalej, až kým plan- táž nekúpi v aukcii nový majiteľ. Kto to je? Nuž, jeden zo squatterov, ktorému sa poda- rilo multiplikáciou a predajom akéhosi pro- duktu z výpočtovej techniky prísť k rozprávko- vému imaniu.

V hre *Plantáž* sme videli mladých hercov čino- hry. Okrem Táne Pauhofovej ešte aj Gabrielu

Dzúrikovú, Ivanu Kuxovú, Ľuboša Kostelného, Tomáša Maštáira, Richarda Stankeho a ďal- ších. Postavy sú typologicky pomerne dobre rozlíšené, ale rozvláčnemu textu ani oni, ani režijné stvárnenie M. Amslera nedalo vždy ná- ležitý spád.

Popredný člen Činohry SND Martin Huba už niekoľko rokov funguje ako herec aj ako režisér. Na nedávno skončenom Febiofeste v Prahe povedal, že práca režiséra mu po- skytuje väčšiu tvorivú slobodu než práca herca. V hre *Amadeus*, uvedenej v druhý ve- čer hosťovania SND v Prahe, stvárnil Martin Huba postavu Antonia Salieriho a predsta- venie zároveň aj režíroval. Ako Salieri v hre exceloval.

Počas trojhodinového predstavenia takmer nezišiel z javiska. Škálu svojich prejavov ro- zohral hneď vo vstupnej scéne srdceryvným plačom nad smrťou Mozarta. Potom sa však dej vracia po časovej osi späť do čias, kedy Salieri obhájil miesto kapelníka na dvore ra- kúskeho cisára Jozefa II. vo Viedni. Prezrá- dza nám svoj pôvod a pomerne rozšafne aj

vlastné drobné neresti. Príchod mladučkého génia Mozarta na cisársky dvor prevráti ži- vot Salieriho naruby. Hra vrcholí v sólových výstupoch Salieriho - Martina Hubu - keď účtuje s Bohom. Boh mu vnukol schopnosť rozpoznať jedinečnosť. Tú našiel v Mozar- tovi. Ale prečo Boh udeľoval aj priemernosť? Salieri si pýta rozhrešenie za skutky, kto- rých sa dopustil voči Mozartovi v žiarlivosti na jeho talent. Aj v najvypätejších situáciách je postava skôr tragikomická než vážna. Mo- nológy Salieriho v podaní M. Hubu sú na- najvyšš presvedčivé.

Postavu Mozarta stvárnil na vysokej ume- leckej úrovni Ondrej Kovaľ. Najprv hravý až rozverný, nadaný nesmiernym hudobným cí- tením a invenciou, neváha vysmiať sa niekto- rým zaužívaným manieram na dvore cisára. Jeho úprimnosť ho však čoraz viac zaháňa na okraj spoločnosti a postupne sa čoraz viac ocitá v núdzi.

Predčasná smrť Mozarta napokon nie je vy- kúpením ani pre Salieriho. Je tu Mozartova hudba. Nastupuje čosi ako nesmrteľnosť génia. Hudba, ktorá zaznela v tejto inscená- cii (úryvky z diel W.A. Mozarta: *Koncert pre husle a orchester D dur, K. 218, Koncert pre flautu, harfu a orchster C dur, K. 299, Divertimento F dur, K. 235; Serenade a 13, K. 361; Omša c mol, K. 427, Koncert pre klarinet a orchster A dur, K. 622*, ako aj úryvky z Mozartových oper), znela božsky. To, že účinkovanie Slovenského národného divadla v Prahe prijíma česká divadelná aj celá kultúrna obec ako sviatok, potvrdili i niektoré tváre v obecnstve. Na jednom predstavení som si všimla herečku Aňu Geislerovú, na ďalšom zase známeho chirurga Pavla Paľku, hercov z pražských scén i českých divadel- ných kritikov.

■ Autorka je publicistka a naša stála spo- luppracovníčka

Snímka: Ctibor Bachratý, SND

Záber z predstavenia *Amadeus* – Martin Huba ako Antonio Salieri, Lenka Máčíková ako Katarína Cavallierová

Drsná krása **Magadanu**

■ Andrianna Skorobogataja

*Keď sa človek pozrie na mapu, pochopí, prečo tento kraj nazývajú koncom sveta. Na severovýchode Ruska, na pobreží drsného Ochotského mora a Tichého oceánu, sa rozkladá **Magadanský kraj, kraj ďalekého severu**. Jeho správnym centrom je prístavné mesto Magadan. Skutočné osídľovanie Magadanu sa začalo v roku 1920, keď tam začali prichádzať výskumné geologické expedície; do tej doby žili na tomto území Jakuti, Evenkovia, Korjaci a Iteľmeni. Na počiatku 30. rokov tam geológovia našli ložiská zlata. Bol založený trust „Daľstroj“, ktorý zaisťoval dobývanie užitočných nerastov a vznikali prvé ulice budúcich ľudských sídiel. Tie sa stávali základňou pre získanie prírodného bohatstva Ďalekého Severovýchodu a Čukotky.*

Môj milý odcestoval na Magadan.

Snímte klobúk, snímte klobúk!

*Odcestoval sám, odcestoval sám,
nebol deportovaný, nebol deportovaný.*

V tej dobe na Kolyme vo veľkej miere využívali prácu väzňov, ktorých v 50. rokoch začali postupne nahrádzať najímaní robotníci, prichádzajúci z mnohých krajov Sovietskeho zväzu. Táto zem nebola nikdy veľmi zaľudnená: na ohromnej rozlohe stoviek tisíc kilometrov štvorcových, kam by sa zmestilo hneď niekoľko európskych štátov, nežije ani 200 000 obyvateľov. Štatistika hovorí suchou rečou: 0, 35 človeka na jeden kilometer štvorcový.

V tomto kraji chýbajú železnice; spojenie so svetom je teoreticky možné autom, loďou alebo lietadlom. V skutočnosti sa na Magadan dostanete len lietadlom.

Veľká vzdialenosť od centier štátu, časový posun, drsná klíma, večný ľad a sneh. Príroda je panenská a nezávislá: sú to skutočne miesta, kam nevstúpila ľudská noha. Pod nezapadajúcim slnkom kvitne na skalách dokonca i lišajník. Biele noci zamieňajú západy slnka so svitaním a príchodom nového dňa. ▶▶

A zrazu besnenie živlov, víchrica dvánásteho stupňa farbí nebo do sivozelena a vybijá si zúrivosť na kamenistom pobreží. Medzi horúčavou letného dňa a mrazom zimnej noci je rozdiel i sto stupňov. Nedá sa nastaviť vetru tvár – zasekáva sa totiž do nej prudká, tvrdá metelica. Vietor zhadzuje človeka z nôh. Znepokojivé správy v rozhlase nie sú výnimkou: „Varujeme pred víchricou, vietor 50 metrov za sekundu; priesmyk zavialo, predpovede niet...“.

Kolyma, Magadan, Ďaleký Severovýchod – pre väčšinu z nás stále tajomná a ďaleká krajina, ovenčená aureolou nedobrej slávy a temnej minulosti. Vyvolávajúca strach z večného chladu, polárnej noci, ľudoprázdných zasnežených pustatin. Krajina zlatých ložísk, stalinských represálií a gulagov. Drsný, ďaleký – tieto slová sú nerozlučne späté s názvami jednotlivých miest. Niektorých ľakajú, iných vyzývajú.

Môjho otca Anatolija Josifoviča Vyskočila nenafakal tento drsný kraj možno preto, že bol mladý a hrdo prijímal výzvy osudu. V roku 1977, keď mal 26 rokov, sa vybral ako stavebný inžinier do sídla Ola v Magadane, kde žili Evenkovia, jeden z miestnych pôvodných národov severovýchodného Ruska. Vybral sa tam s nádejou, že sa vráti o dva-tri roky, ale v skutočnosti sa už nikdy nevrátil. Zamiloval sa do divokých skál, pripomínajúcich vznik Zeme, do kvetov severnej pustatiny, do vysokohorských jazier a končiarov pokrytých večných snehom.

Do konca života sa považoval za severana a svoju prácu a život venoval tejto krajine. Žil tam, položil kilometre ciest, založil park, postavil domy.

Moje spomienky na Magadan sa začínajú vo chvíli, keď sme s mamou prileteli za otcom z pevniny po prvýkrát. V Magadane jednoducho hovoria o „veľkej zemi“ alebo o „pevnine“: „pricestoval som z pevniny, cestujeme na pevninu“. Magadan nie je ostrov, ale jeho odtrhnutosť a vzdialenosť núti ľudí tam žijúcich, aby sa cítili ako ostrovania. Mala som sedem rokov, bol to môj prvý let lietadlom. Leteli sme takmer jedenásť hodín a mňa napíňal pocit triumfu. Spomínam si, ako som sa prilepila na okienko a upierala oči do oblakov – bola som presvedčená, že uvidím

anjelov. Vonku sa deň zmenil v noc, ale my sme leteli a leteli. A zrazu som uvidela rozprávkovú, priam zázračnú svetielkujúcu žiaru – nebo sa pretavovalo a plápolalo smaragdovo zelenou farbou. Bola to polárna žiara.

Po Kyjeve, ktorý ma láskal teplom, som dlho privykala drsným mrazom a zúrivým víchriciam.

Spomínam si na zvláštny okamih šťastia a bezpečia, keď silné víchrice zaviali priesmyk a prerušili dodávku elektriny. Vtedy sme so sestrou zaliezli k rodičom do postele, schovali sme sa pod niekoľko paplónov a dlho, dlho sme nemohli zaspáť pri ich rozprávaní. Za oknom zúrili metelica a vietor, vršiac sa záveje snehu bránili vyjsť z domu.

lnokedy lete, ale len počas tých niekoľkých horúcich, bezveterných dní, keď more vyzerá láskavo a zdá sa byť teplé, som vzala psa, vyšli sme z osady a vybrali sa k blízkej sopke, ktorá sa volala Soldatskaja, teda v preklade vojenská. Odtiaľ bol výhľad na celý oceán. Človek sa ním mohol kochať, sediac pritom na sopke obalenej machom a lišajnikom, vdychujúc omamnú a silnú vôňu čučoriedok a brusnic. Dole na pobreží sa črtala osada Jukla a skala Sacharnaja goloka – práve na tomto mieste 4. júla 1928 pristála prvá kolymská expedícia pod vedením J. Bilibna a V. Caregradského.

A roky šli. Skončila som strednú školu a začala študovať na Fakulte histórie Severnej medzinárodnej univerzity Magadanu. V deväťdesiatych rokoch, keď bolo zle v celom Rusku, nebolo dobre ani v Magadane: zatvárali sa osady, ľudia odchádzali, úrady zavádzali režim odberu elektriny. Študenti a prednášajúci sedeli v posluchárňach v kabátoch a hrubé pletené rukavice si z rúk ani nesťahovali. Profesor prednáša a para sa mu valí od úst. Práve vtedy sa ukázalo, aké plytké korene tu zapustila súčasná civilizácia. Na rozdiel od toho tradičné kultúry pôvodných severských národov vytvorili jedinečný spôsob života prispôbený drsným klimatickým podmienkam kraja – vyžili jednoducho bez elektriny, benzínu a ďalších darov našej civilizácie.

Zrazu sa zistilo, že tieto oblasti sú nerenovateľné. Začal sa odliv osídlencov, postupne zanikala infraštruktúra, veľa osád zmizlo z povrchu zeme.

A aj dnes je ťažké pozeráť sa na to, ako postupne všetko, čo tu vytvoril človek. Opustené domy sa pozerajú prázdnyimi očami okien a dvier, rozbité detské ihriská sú pohružené do smutného, nepreniknuteľného ticha. Tak tomu obvykle je – len v oveľa strašnejšej podobe – na miestach vysokej rádioaktivity, ktorá je nezlučiteľná so životom ľudí. Tak som to pozorovala pri svojej poslednej návšteve na Ukrajine v roku 1995, presnejšie v Polesskom okrese. Poleský okres leží v tridsaťkilometrovej ochrannej Černobyľskej zóne. V týchto miestach zostali hroby mojich predkov. U starej mamy a starého otca som prežila detstvo a túto zónu som po výbuchu v Černobyle nemohla navštíviť celých desať rokov.

Kolyma je krásna a drsná zem, ktorá nás priťahuje neobyčajnou a zložitou históriou, unikátnou prírodou i srdečnosťou Kolymsčanov. Magadan zostal v mojej pamäti mestom silných a verných ľudí ceniacich si priateľstvo, schopných prekonávať ťažkosti a pravdivo sa radujúcich zo života. Ľudí kultivujúcich kolymskú zem, ceniacich si jej krehkú severskú prírodu. Pre nich, práve tak ako pre každého Severana, je najcharakteristickejším rysom vytrvalosť. Veď žije sa tam naozaj v ťažkých podmienkach – a popri tom je nutné žiť i v súlade so sebou samým i s okolitou prírodou.

Keď si spomínam na Magadan, vynorí sa mi v myslí jedná epizóda. Bolo to vtedy, keď som skončila štúdium na fakulte a začala som tam pracovať na katedre psychológie. V lete sme s kolegami často chodievali do prírody. Ako sme tak šli po úzkej cestičke dolu sopkou, dole v Nagajevskom zálive vyskakovali z vody dve kosatky. Obrovské veľryby s neuveriteľnou gráciou vyskakovali z vody a ponárali sa nazad celou svojou váhou mnohých metrakov a potom sa znova a znova vynárali. V ich tanci bola neuveriteľná ľahkosť, pôvab a sloboda. S nadšením som ich pozorovala a premýšľala o tom, že sú ešte miesta na zemi, kde sa človek nemôže považovať za jediného vládca. Miesta, kde príroda zostala v podobe stvorenia pred tisícročiami.

Preložila Helena Nosková

■ *Autorka je ruská historička, žije v Moskve. Po otcovi je volyňská Češka. Snímky: autorka*

V rukách sláčik, v srdci hudba

Folklorista Miroslav Dudík oslávil šesťdesiatku

■ Mirjana Šišoláková

Mladý hudobník Šimon Dudík založil nedávno hudobnú skupinu „Dudíci“. Kapela s týmto menom už raz na Slovensku existovala – pred vyše sto rokmi ju založil a viedol prastarý otec terajšieho kapelníka, slávny myjavský primáš Samko Dudík (28. 10. 1880 – 25. 5. 1967), vo svojej dobe známy a obľúbený, ako sa hovorilo, „na oboch brehoch rieky Moravy“. V tomto roku si pripomenieme 130. výročie jeho narodenia. Ale 4. apríla oslávil šesťdesiatku jeho vnuk, vynikajúci muzikant a zaniatený folklorista Miroslav Dudík, dlhoročný vedúci Orchestra ľudových nástrojov Slovenského rozhlasu v Bratislave. Je jasné, že rodinné zázemie ovplyvnilo aj jeho životnú cestu.

Miroslav Dudík s obľúbeným nástrojom v ruke

■ Pán Dudík, odkiaľ pochádzate?

Pochádzam z Myjavy a z hudobníckej rodiny. Môj dedo Samko Dudík hrával už v roku 1900 nielen na Slovensku, ale aj v Čechách a na Morave. Povedal by som, že ho tam nosili na rukách. Spolupracoval s najvýznamnejšími českými umelcami: spomeniem aspoň Leoša Janáčka, maliarov Úprkvcov, národovca Antoša Frolku, z mladšej generácie potom Jaroslava Juráška. To bol známy etnomuzikológ, zakladateľ Brnianskeho rozhlasového orchestru ľudových nástrojov (známeho pod skratkou BROLN, pozn. aut.), ktorý mi bol vzorom po umeleckej aj ľudskej stránke. Skrátka, Samkove cesty predznamovali aj moje cesty, lebo chodníkmi, čo on vyšliapal, som z veľkej časti chodil aj ja. Povedal by som, že tieto cesty dedko vyšliapal tak silne, že mi prischli úplne automaticky. Nechcem sa pasovať za nejakého pokračovateľa, ale svojím spôsobom je to asi pravda, pretože moje cesty na Moravu sú a boli veľmi časté.

■ Povedzte viac o svojich kontaktoch s českými a moravskými muzikantmi.

Veľmi často som chodieval do Uherského Brodu, účinkovať s Olšavou, to je folklórny súbor, ktorý vedie Lubomír Málek, vynikajúci primáš a spevák, organizátor hudobného života. Bol som

veľmi častým hosťom i v Brnianskom rozhlasovom orchestri ľudových nástrojov, ešte keď ho viedol Jindřich Hovorka, v Kyjove som účinkoval s vynikajúcou kapelou Jiřího Petřů i s ďalšou kapelou Jiřího Vonicu. Moja najnovšia spolupráca je s orchestrom súboru Ondráš z Brna, o ktorom si myslím, že je teraz na špici hudobného diania v Česku. Tej spolupráce s moravskými a českými kapelami je veľa – často som hrával trebárs aj s Pražskou cimbalovou muzikou, ktorú vedie Jiří Janoušek. Veľmi dobré kontakty mám s Jankom Rokytem z Ostravy a jeho Technikom a veľmi si vážim spoluprácu s Folklórnym združením Českej republiky, ktoré vedie Zdeněk Pšenica. To sú ľudia, ktorí organizujú najrôznejšie folklórne festivaly v Čechách a ja mám česť zúčastňovať sa na mnohých z nich.

■ Vráťme sa ešte k cestičkám, po ktorých chodieval váš starý otec. Iste nebolo jednoduché presadiť sa vtedy vo „veľkom svete“...

Narodil sa v roku 1880, kedy bola doba veľmi ťažká, veď za slovenské cistenie sa vtedy aj zatváralo. Ak dobre viem, niekoľkokrát bol uväznený, pretože – po prvé – účinkoval v slovenskom kassine, a nie v maďarskom a – po druhé – hral slovenské pesničky, a nie maďarské. Samozrejme, že ovládal aj maďarské, ale bol Slovák a nehanbil sa za národnú príslušnosť. Slovensko propagoval telom, dušou aj muzikou. A to, že sa stal taký slávny ako sa stal, to musel hrať sakramentsky dobre, do uška každému. Taká koncertná činnosť na javiskách, ako je teraz, vtedy neexistovala. Vrcholnými podujatiami boli festivaly. Keď ho Leoš Janáček v roku 1927 zobral do Frankfurtu nad Mohanom na svetový festival ľudových hudieb, to bolo niečo výnimočné. Dnes sú podobných festivalov na celom svete stovky, ale dostať sa do cudziny vtedy znamenalo, že človek musel niečo vedieť. A s muzikou bolo treba aj prežiť a užiť sa. Bolo treba hrať

na výstavách, v Zlíne, v Pardubicách, v Prahe, účinkovať v kaviarňach. Zdedil som notový materiál po Samkovi a v ňom sú zápisy juhoslovenských i rumunských piesní, sú tam operetné melódie, vážna hudba... to všetko ovládal, pretože ak niekomu v kaviarni nedokázal zahrať želanú pesničku, jednoducho nezarobil. A Samko mal veľkú rodinu. V neskoršom období, keď vznikali štátne súbory ľudových nástrojov, už bol starý. Ale bol s nimi napríklad v anglickom Langolene, kam ho zobrali Dušan Holý a Jaroslav Jurášek, hoci mal už viac ako 75 rokov a reprezentoval Slovensko veľmi dobre. Hovorím, Moravia a Česi nosili Samka na rukách. Ešte dnes, keď idem na Moravu alebo do Čiech, tak sa mi prihovárajú ľudia, ktorí ho poznali. Tvrdia, že bol síce malý postavou, ale veľký duchom. Luboš Holý, známy spevák ľudových piesní, hovoril, že „o čo bol Samko Dudík menší, o to mal dlhší sláčik“.

■ Ale ako sa to všetko začalo?

Ako sa dostal k husličkám? Tie prvé si spravil sám, ako chlapec. Zobral sito, z neho spravil luby a vystrúhal dosky; zo špagátov urobil struny. Až potom, keď rodičia videli, že k hudbe má vzťah, mu kúpili husle. Oni boli traja bratia: Pavel basista, Samko huslista, Štefan cimbalista. Boli ešte malými chlapcami, keď ich raz zaangažoval cirkus. Mamka nevedela, kde sú a susedia povedali, však išli s cirkusom, hrajú tam a tam, zobrali ich ako raritu. Ale to nebolo dlhé obdobie, samozrejme. Vtedy bola na Myjave vychýrená výborná cigánska kapela „Balážovci“. Samko ich chodil počúvať pod okno a keď dostal prvé husle, o chvíľu ich tromfol. Potom ho v spomínanej kapele spravili primášom. Samko sa sám učil i noty. Neskôr chodieval k pánu učiteľovi Karasovi na Myjavu a kúpil si poriadne husle, až sa na moravsko-slovenskom pomedzí stal uznávaným primášom. Myslím, že história ho doteraz považuje za priekopníka a propagátora sloven-

skej ľudovej hudby v čase, keď ešte nebola konštituovaná naša národná kultúra v oblasti vážnej hudby – teda okolo roku 1900. On prerazil s ľudovou piesňou a svet sa dozvedel niečo o Slovákoch aj po hudobnej stránke.

■ **To bola cesta Samka Dudíka – a aká bola tá vaša?**

Oveľa jednoduchšia, lebo už v detstve sa ukázalo, že mám dobrý sluch, a keďže som dobre spieval, brali ma ako raritu, nechcem povedať, že cirkusantskú, ale v každej spoločnosti, kde sa oslavovalo, som už musel zaspievať, a tak sa nalepilo na mňa všeličo možné. Uvedomoval som si, že som z hudobníckej rodiny, že hudba je nám blízka a že keď už mám nejaké nadanie, mal by som ho i rozvíjať. Isteže, nerobil som to príliš vedome, ale viedli ma k tomu rodičia. Môj otec bol veľmi talentovaný a mal na mňa špecifické nároky. On nevydržal dlho ležať na kanape a podriemkať. Keď som cvičil doma etudy, poznal chybu hneď, hoci aj v živote nehral takú muziku – mal dobré uši. Koľko ráz povedal, radšej mi zahraj Montyho čardáš alebo radšej mi zahraj túto pesničku ... zobral husle a už sme hrali dvojhlasne, už mi tercoval, to bola vynikajúca škola. Chodil som do ľudovej školy umenia, na konzervatórium, hrával som v rôznych súboroch, hlavne v bratislavskom Gymniku. Potom som, keď to poviem v stručnosti, spravil konkurz do orchestra Opery SND, kde ma prijal vtedajší šéfdirigent Zdeněk Košler, ktorého si veľmi vážim. I keď som huslista, pri ňom som sa naučil vyznať v dirigentských gestách – čo robí a načo vlastne je dirigent.

Keď v roku 1976 vznikal v Bratislave rozhlasový orchester ľudových nástrojov, neváhal som a urobil som hneď konkurz na koncertného majstra. Potom som vyštudoval Vysokú školu múzických umení popri zamestnaní, prvé dva roky u prof. Albína Vrteľa a 3.a 4. ročník u prof. Anny Holblingovej. Oponentom mojej diplomovej práce bol Bohdan Warchal, ktorý bol asi desať rokov primášom v Brnianskom rozhlasovom orchestri ľudových nástrojov, takže mal veľmi dobrý vzťah aj k ľudovej muzike.

■ **Do rozhlasu ste prišli ako dvadsaťšesťročný mladý človek. Nebolo na vás tých povinností priveľa? Koncertov, verejných nahrávok, štúdiá?**

Rozhlasová práca je špecifická, museli sme spĺňať kritérium minútáže, pre rozhlas sme museli nahráť 120 minút mesačne. Z toho bolo šesťdesiat minút verejný koncert. A šesťdesiat minút kvalitnej hudby, partitúr, tak, aby sme na-

hrávali naozaj iba kvalitné veci, to kladlo obrovské nároky na dramaturga. To musel byť odborník po všetkých stránkach. Musel sa vyznať v partitúrach, musel byť zaniatený. Náš prvý dramaturg Ivan Dubecký bol absolútnou špičkou, lepšieho som v živote nepoznal. Aj skladateľom bol výborným a ako človek takisto. Od neho záviselo, čo sme dostali na pulty, od nás záviselo, ako sme sa s touto povinnosťou vyrovnali. Hudbou sme sa zaoberali aj po teoretickej stránke, pretože Ondrej Demo, náš dlhoročný umelecký vedúci, známy muzikológ, šiel na všetko vedecky. Volal k nám skladateľov a zároveň dirigentov – Tibora Andrašovana, Pavla Tonkoviča, Jožka Malovca a iných – ktorí vedeli niečo o slovenskej ľudovej muzike a dokázali nám aj všetko vysvetliť. Nezapodnuteľné prednášky mal predovšetkým Tibor Andrašovan.

■ **S vašim tridsaťpäťročným pôsobením v tomto orchestri sa spája veľa vynikajúcich hudobníkov i spevákov. Niektorých, ako Darinu Laščiakovú ste mali priamo „pod strechou“, pretože pracovala ako redaktorka v redakcii Ľudovej hudby v rozhlase, mnohých ste objavili na cestách po Slovensku. Čo vás najviac zaujme na takom spevákovi, speváčke?**

Vážim si všetkých spolupracovníkov, ktorých som mal, pretože je to práca, ktorá nie je adekvátne ohodnotená, a pritom si vyžaduje celého človeka. A čo si najviac cením na spevákovi? Keď si vezmete Darinku Laščiakovú, ona keď spieva, tak naozaj cítiť, že je dobrým človekom. Mnohí ďalší speváci tiež. Po hudobnej stránke je dôležitá intonácia, dôležité je zaradiť sa v danej geografickej oblasti. Pieseň by mal spevák cítiť tým regionálnym spôsobom, ktorý je pre ňu charakteristický.

■ **A kde ste objavovali ďalších spevákov? Lebo však ste hrávali aj hrávate ľudovú hudbu všetkých slovenských krajov.**

Chodievali sme na jedno úžasné podujatie v Bardejove, volalo sa „Makovická struna“, kde účinkujú Rusíni a Ukrajinci, čo žijú na našej strane: Mária Semericová, Lukaško, Karafa, Petrašovský, tie mená mi utkveli v pamäti. Tam sme objavili aj Annu Servickú, vtedy sa volala Švedová a aj Annu Poráčovú, ktoré s nami nahrávali dlhý čas a dostávali sa našim prostredníctvom do širšieho povedomia, veď naše nahrávky sa vysielali na celonárodnom okruhu – teraz sú to vychýrené speváčky. Katka Hološková, Katka Toroková, z moravskej strany Luboš Holý, Dušan Holý, Vlasta Gricová, Luboš

Málek, Málekove dcéry, fantastické speváčky, ale aj naša skúsená Angela Vargicová, ktorá – myslím si – stále ešte nie je docenená.

■ **Na verejných koncertoch síce účinkujete v krojoch, ale väčšinou sú to iba náznaky, vystupujete niekedy aj v originálnom kroji?**

Mám doma plnú skriňu krojov, od tých najmenších až po najväčšie, pretože ľudový odev som mal od malička; potom väčší a ešte väčší, nuž a samozrejme, jeden mám i teraz, i keď v ňom vždy nevystupujem, lebo keď človek hrá všeličo možné, operety a iné, tak sa to ani veľmi nehodí. Ale mám po Samkovi kompletný myjavský kroj, s košeľou, lajblíkom, aj s gacami, opaskom, dokonca aj s čizmami. Ten lajblík ešte oblečiem, pretože on ho mal spravený tak, že bol zašitý z každej strany 10 – 15 centimetrov. A keď teraz už konečne trochu zmužnievam, tak dám z neho tie záševky vypustiť a je mi dobrý, oblečiem ho. Už aj mole sa chceli doňo dať, ale sme ich zlikvidovali, pretože lajblík musí ešte prežiť ďalšie generácie. Už má sto rokov.

■ **Vráťme sa ešte k vašej rodine. Máte dvoch bratov, tiež sa venujú folklóru?**

Starší sa volá Edo, mladší Jano, obaja sa učili hrať na husliach. Jano v Hodoníne založil niekoľko kapiel, od detských až po mládežnícke. Edo hrával neskoršie v dychovke na krídlovku, dokedy mu zuby vydržali. Obidvaja si vedia muziku, poznajú pesničky a vedia, kto sú.

■ **A vedia to aj vaše deti?**

Syn hrá na husliach, má kapelu a teraz si dali názov „Dudíci“, lebo Samkova kapela – kedysi na Myjave – sa volala „Dudíci“, ináč im nepovedali. Tak Šimon vymyslel, že názov bude predstavovať rodinnú nadväznosť. Inak je učiteľom, hrá si pre potešenie, a myslím si, že na amatéra sa vypracoval celkom slušne. I jeho manželka, moja nevesta, je veľmi talentovaná a keď chytil do rúk violu, čo som jej dal ako svadobný dar, tak ich kapela znie ako hrom. A dcéra tým všetkým prešla takisto, chodila na klavír, na flautu, na spev, tancovala v súboroch. Povedal by som teda, že osudom nás všetkých je krásna slovenská ľudová hudba. Zhodou okolností, piateho októbra bude náš rozhlasový orchester účinkovať v pražskom Rudolíne. Všetkých čitateľov časopisu Listy na vystúpenie srdečne pozývam.

.....
 ■ **Autorka je publicistka z Bratislavy, predtým dlhoročná redaktorka Slovenského rozhlasu**
Snímky: archív

Príroda kontra **technika**

Módna a kozmetická poradňa pre ženy

■ Irena Jesenská

Dobrý deň, milé dámy, už ste dostatočne nasali svieži jarný vzduch, vôňu kvetov, čerstvej trávy a májového slnka? Nech žije krásne počasie! A samozrejme nové inšpiratívne trendy pre naše vlasy, líčenie, nôžky, milované almary a bielizníky. Poďme sa pozrieť, čo by v nich nemalo chýbať, aby sme sa ráno vydali na cestu do nového dňa krásne a moderné. Je toho dosť a je to vskutku prevratné!

Začiatky, optimizmus, pokrok a pohľad upretý do budúcnosti – to sú základné heslá pre jeden z nových módnych trendov súčasnosti. Konkrétne tento nesie názov „Light Tech“ a s nádejou sa obracia aj na mužskú časť populácie. Dôležitú úlohu v ňom totiž zohráva technika a tú, ako vieme, obdivujú všetci chlapi, bez rozdielu veku. Nový *futuristický štýl* charakterizuje hravosť, ľahkosť, športové naladenie a akési posolstvo budúcnosti s nádychom prostoty 50. rokov. Retrospektíva a zajtrajšok skrátka oslávili svoje zasnuby. Tomuto trendu nemožno uprieť istú eleganciu, aj keď sú preň typické ostrejšie línie a výrazné, *sýte odtiene*, počnúc zelenou a tyrkysovou, cez žltú a ružovú až po oranžovú. Túto pestrú paletu kyslých farieb je treba cieľavedome *doplniť indiferentným sivým kolorom*, ktorý dodá vzhľadu finálny šmrnc.

Budúcnosť sa spolieha predovšetkým na dokonalú *funkčnosť*, preto základom strihov sú *jednoduché tvary* podporené luxusnými tkaninami, vyrobenými najmodernejšou technológiou. Ide najmä o bavlnu, žakárové plátno a taft. Lenže – dá sa vôbec uvažovať o budúcnosti bez umelého vlákna? Pravdepodobne nie, a tak sa nový štýl opiera aj o syntetické látky.

Primárne východisko spočíva v štruktúrovaných povrchoch s drobučkými motívami i s dôslednou grafikou a toto všetko, zrátané a podčiarknuté, umožňuje nepreberné množstvo lákavých kombinácií. Progressívny trend Light Tech považujú odborníci za prielom a hodenú rukavicu. Očakávajú totiž, že pokiaľ sa u nás, spotrebiteľov, skutočne ujme, pôjde o nadčasovú záležitosť, ktorá nás bude sprevádzať dlhé, dlhé roky. A možno že práve novodobé šperky z vyradených telefónov, starých počítačových klávesnic a všelijakých čipov budú adekvátnym (a recyklovaným!) doplnkom tohto módného hitu.

Azúrové pobrežie ako inšpirácia

V súvislosti s novou technológiou spomeňme aj návrhára vari najdrahších a najluxusnejších kabeliek, kufrov a cestovných tašiek Louisa Vuittona, ako aj jeho jarnú novinku Neverfull Damier Azur. Plátno Damier je totiž takisto gnómský materiál. Firma Vuitton, vždy verná cestovateľskému duchu, sa nechala inšpirovať pohodovým Azúrovým pobrežím i spokojnými obyvateľmi francúzskej Riviéry. Jednoduchá a už legendárna taška Neverfull sa prezentovala v novom háve z tohto plátna s bėžovými ko-

ženými pruhmi, takže je vhodným a zároveň vkusným doplnkom dámskej výbavy na pláž či do mesta. Na trhu sa objavila už v januári v troch veľkostiach. Originál veru nie je lacná záležitosť, no pokiaľ ste typ, ktorý stavia na nadčasovej elegancii, trvácnosti a chce potomkom zanechať i hodnoty takejto kategórie, investícia sa zrejme v prepadlisku dejín nestratí.

Keď znie óda na prírodu

Do škály aktuálnych odevných kolekcií, ktoré sa predviedli na najvýznamnejších módnych prehladkach, sa radí aj ďalší žeravý trend zvaný „Ode to Nature“, čiže v preklade óda na prírodu. Pamätáte si na uplynulé leto s tvárou bohyně Afrodity, s krehkými motýľmi a tancujúcimi vílami? Nič nevyprchalo! Základnou ideou oslavy prírody je vyspelá duchovná úroveň človeka, poézia a nehynúci romantický štýl. Nežné farby, línie a strihy, jemné materiály... Nevinný sen. Nič plastové, ulízané, neprirodzené, umelé. Oddajte sa rojčeniu, tento krásny a jedinečný trend pristane každej z nás a dokáže zjemniť aj tie najtvrdšie rysy.

Žiadané siluety vytvárajú najmä umne riešené tógy či tuniky, ale ku konečnému do-

konalému dojmu patria aj rozmanité vrkôčiky, uzlíčky a šnúročky. Óda sa nesie v znamení prirodzených farieb – škrupinkovej, telovej, no takisto možno voliť akýkoľvek iný odtieň, ak je dostatočne tlmený. Riedte sýtosť koloru s pocitom vyrovnanosti a harmónie s pocitom pravého alchymistu, takmer ako by ste vytvárali Bachove kvetinové esencie. Bledé farby sú vo výraznej prevahe, ale môžete ich skombinovať s jemným doplnkom vo výraznom prevedení. Najvhodnejší je ružový, žltý, oranžový a zelený odtieň.

Táto óda neznesie rifle, hoci sa dá dolaďiť i v športovejšom duchu. Dávajte si však pozor, aby ste tento nežný štýl nezničili – a skôr ako vyjdete na ulicu, pokúste sa o jeho precízne osvojenie. Keď ho dokonale spoznáte, samo podvedomie vám napovie, čoho sa treba vyvarovať. Pred džínsami dajte vždy prednosť romantickému strihu nohavíc, napríklad typu tureckej brušnej tanečnice. A odevy, v ktorých sa túto oslavnú ódu rozhodnete spievať, voľte zásadne z jemných prírodných vlákien.

Zdravie a kvety

Keďže som už spomenula Bachove esencie, vyhľadala som na záver aspoň stručný sumár liečebných metód, o ktoré sa tento anglický lekár usiloval. Bol presvedčený, že medzi fyzickým a psychickým stavom existuje priama spojitosť a za naozajstný dôvod akejkoľvek choroby považoval negatívny stav mysle. Uvádza, že ak podliehame emóciám žiaľu, strachu, žiarlivosti, nenávisťi, zlosti, zúfalstva, netrepezlivosti, neistoty alebo vyčerpania – a dovolíme, aby nás ovládali – začnú sa odrážať vo fyzickom tele a zanedlho zapríčinia chorobu.

Zlyhanie modernej medicíny pri liečbe nemocí videl v zameraní sa na hmotné príznaky, ktoré neodstránia problém natrvalo. Pri svojich výskumoch objavil liečivú energiu rastlín a vytvoril ucelený systém 38 esencií, ktoré majú pozitívne vibrácie.

Kvetové esencie nás teda dokážu kladne ovplyvniť a s ich pomocou dostávame náležitý impulz k očiste a zharmonizovaniu organizmu na telesnej i duševnej úrovni. Zaujímavé je, že tieto výťažky prospievajú údajne aj zvieratám či rastlinám. Môžu sa stať vynikajúcim podporným spoločníkom liečby a dajú sa kombinovať s predpísanými farmaceutickými prostriedkami. Bez povšimnutia by nemal ostať ani fakt, že sú vhodné aj pre tehotné ženy a malé deti. Každopádne, či už tomu veríme alebo nie, stojí za zmienku Bachov múdry citát: „Zdravie je naším dedičstvom, naším právom. Je to kompletná a plná zhoda medzi dušou, myslou a telom. Dosiahnuť tento stav nie je ťažkým, vzdialeným ideálom, ale naopak, takým ľahkým a prirodzeným, že ho mnohí z nás jednoducho prehliadnu.“

Preto si, milé moje priateľky, vedome pestujte pozitívny vzťah k životu. Pekné šaty sú síce radosť, ale pekné myšlienky znamenajú zdravie a spokojnosť, a to i v celkom nemodernom kabáte.

Dovidenia v budúcom čísle sa teší

Vaša Irena

■ *Autorka je publicistika
Ilustračné fotografie: Žena.cz,
Cosmoworlds.com a ďalšie internetové
zdroje*

Výstava starého slovenského umenia v roku 1937 vošla do histórie ■ Tomáš Kavka

Nie náhodou sa o posledných rokoch prvej Československej republiky (1935 – 1938) hovorí ako o „období boja o život“. Na pozadí ohrozenia zo strany hitlerovského Nemecka ľudia hľadali novú stratégiu spoluzititia národov a národností tejto krajiny, v zhode s tým, ako sa postupne menilo hospodárske, sociálne a kultúrne prostredie štátu. Ohrozenie zároveň prispelo aj k prvej súhrnnej výstave slovenského umenia v Prahe.

V rámci veľkolepého cyklu „Tisíc rokov československého umenia“ túto výstavu pripravil pražský spolok Umelecká beseda – bola to široko založená organizácia tvorcov umenia i teoretikov, ktorá vznikla v roku 1863 s cieľom podporovať a vytvárať špecifické české národné umenie. Spojila laikov i profesionálov, ktorí sa spoločnými silami snažili skĺbiť umenie s myšlienkou českého národného hnutia. Toto zameranie zostalo spolku aj v dobe tzv. prvej československej republiky, pravda, s tým rozdielom, že z organizácie odkázanej prakticky len na príspevky, dary a vlastnú hospodársku iniciatívu, sa zmenila na jedno z tých združení, ktoré oficiálne podporoval štát. Jeho pôsobnosť sa rozšírila na celoštátnu, keď pobočka Umeleckej besedy vznikla aj v Bratislave. Viedol ju Cyprián Majerník.

Laická verejnosť síce Umeleckú besedu poznala hlavne prostredníctvom obrodeneckej činnosti v 19. storočí. Po vzniku Československej republiky však vzniklo množstvo iných umeleckých skupín všetkých možných žánrov, medzi ktorými si vytvoril povest' progresívneho zoskupenia najmä spolok Mánes. Od neho sa Umelecká beseda líšila iba rozsahom a zameraním na viacero druhov umenia.

Na „národnú minulosť“ sa združenie začalo rozpomínať práve v rokoch ohrozenia. V snahe prispieť k jednote národa, Umelecká beseda prišla s plánom organizovania veľkých výstavných akcií. V časopise Život, ktorý bol vlastne orgánom Umeleckej besedy, zverejnil maliar a organizátorská duša spolku 2. polovice 30. rokov Karel Šourek programovú stať „Tisíc liet československého umenia“, v ktorej kritizoval dovtedajšiu vystavovateľskú prax a upozornil na to, že „až dosiaľ nebol zaznamenaný pokus o syntetický pohľad na umeleckú a duchovnú aktivitu historického celku, uzavretého hranicami republiky“. Konkrétnu realizáciu si pred-

stavoval ako cyklus výstav o jednotlivých epochách. Napísal aj tzv. nový národný program, v ktorom chcel nájsť a posilňovať princíp prirodzenej štátnosti, čiže prirodzenú spolupatričnosť jednotlivých zložiek štátu, kde – jedine – ako predpokladal, môžu dospieť „k maximálnemu vyvinutiu vlastnej osobitosti“. Hovoril o „tisícročnej križoviatke medzi Východom a Západom, medzi Severom a Juhom, kde pod povrchom zdanlivo jednoznačne uniformnej technickej civilizácie XX. storočia žije celý rad kultúrnych tradícií“. V duchu čechoslovakistickej tradície vybral i prvú vhodnú výstavu, a to poukázaním na to, že „česká výtvarná minulosť je dobre preštudovaná, čo však už nemožno povedať o slovenskej výtvarnej kultúre“.

Výstava a štát

Nápad vystaviť slovenské artefakty údajne vznikol z hlavy samotného prezidenta Edvarda Beneša, ktorý ho predniesol na jednom z večierkov tzv. piatočníkov vo vile bratov Čapkovcov na Vinohradoch, kde sa občas ukázal na pravidelných stretnutiach kultúrnych osobností medzivojnového obdobia. Šourek potom túto myšlienku s neskrývaným očakávaním štátnej podpory zahrnul do plánu výstavného cyklu.

Slovenská výstava mala celý veľkolepý zámer v roku 1937 začať a na ňu mala potom nadviazať séria prehliadok predstavujúcich ďalšie epochy. Organizátori predpokladali, že akcia vyvrcholí v roku 1941 súbornou výstavou tisícich rokov „štátneho“ umenia. Plán zužoval „štátne“ umenie len na Čechov a Slovákov, pričom ignoroval nemeckú časť obyvateľstva. Takto koncipovaná „celonárodná“ akcia si získala podporu najvyšších politických kruhov. E. Beneš sa v súvislosti s hrozbou predvojnových rokov vyjadril, že „sa spolieha na česko-slovenských umelcov a ostatných kultúrnych pracovníkov, že vykonajú svoju povinnosť a že v duchovných

pomeroch predsa len lepších, než na mnohých iných miestach, osobnými obeťami vytrvajú v práci“. Pri audiencii u prezidenta vedenie Umeleckej besedy na čele s predsedom, maliarom Václavom Rabasom, získalo aj vytúžený prísľub financovania aj zo strany štátu.

Podporený E. Benešom, sa spolok s výzvou „Zorganizujeme pražské výstavníctvo“ obrátil na všetky kultúrne organizácie hlavného mesta, aby odmietli „malosť pražského umeleckého života (...), ktorý namiesto toho, aby spájal, rozdrobuje (...), keď umelci v jednotlivých oblastiach činnosti nie sú schopní zhodnúť sa na účelnom rozdelení práce“. Pri príprave výstavy, ako hovorca kultúrnych orgánov štátu, sa Umelecká beseda snažila osloviť aj iné skupiny spomedzi československých politických a duchovných špičiek. Výstava mala demonštrovať štátny záujem o slovenský ľud, pričom angažovaní umelci sa pokúsili zabezpečiť aj podporu slovenských politických vrstiev na čele s Andrejom Hlinkom. Cestu k získaniu exponátov zo slovenských hradov a kostolov otvorila výprava delegácie Umeleckej besedy na čele so Šourkom a Rabasom na Slovensko, konkrétne návšteva u spomínaného kresťanského politika v jeho domove v Ružomberku.

Peniaze, politika, umenie

Výstava samotná sa pod názvom „Staré umenie na Slovensku“ konala od mája do októbra 1937 vo Vladislavskej sále Pražského hradu a tešila sa nebyvalému záujmu verejnosti. Navštívilo ju vyše stopäťdesiat tisíc ľudí. Na otvorení sa zúčastnil aj Andrej Hlinka spoločne s bratislavským primátorom a nakladateľstvo Melantrich pri tejto príležitosti vydalo (vôbec po prvý raz) objemné dielo mapujúce vystavené artefakty ako kolekciu histórie umenia slovenského ľudu. Celkový rozpočet výstavy sa vyšplhal na 1 600 000 korún a štyri pätiny z tejto sumy sa

podarilo aj naozaj získať – jednak vďaka dobrovoľným darom jednotlivcov a miest a jednak vďaka vstupnému i štátnej podpore. Stačilo to na to, aby generálny riaditeľ výstavy Karel Šourek hneď začal organizovať aj ďalšiu výstavnú akciu s názvom „Pražský barok“. Tá mala priblížiť verejnosti umenie z čias smutne známej „doby temna“. Kým pri slovenskej výstave kultúrne zblížovanie cielili najmä na slovenskú časť republiky, v prípade baroka boli zamýšľanými subjektmi zblíženia cirkevné kruhy a veľkostatkári regrutujúci sa prevažne zo starých aristokratických rodín. Boli to teda skupiny, ktoré mohli na výstavu požičať barokové predmety zo svojho vlastníctva.

Výstava „Pražský barok“ mala ešte väčší rozpočet a ešte bohatší sprievodný program ako výstava slovenského umenia. Začala sa v júni 1938 a jej vrchol mal prísť v septembri, avšak história už zariadila všetko inak. Aj preto sa táto ambiciózná a historikmi umenia ospevovaná výstava skončila so stratou, ktorú už Umelecká beseda nedokázala pokryť a musela štátu založiť celú svoju galériu sôch a obrazov, budovanú vyše sedemdesiat rokov.

S ohľadom na vtedajší politický vývoj už bolo jasné, že to je aj bodka za celým cyklom. Napriek tomu však z projektu zostalo aspoň

niečo. Jednak došlo k prvému podchytieniu slovenských zbierok, jednak odborníci z Komenského univerzity v Bratislave dostali konečne možnosť a prostriedky na vydanie prvých ucelených dejín umenia na Slovensku.

Aj keď sa otcom projektu nepodarilo zachrániť celistvosť československého štátu, v pamäti oboch národov cyklus rozhodne zanechal stopy. Bez Šourkových nápadov i praktických činov by tento zámer nebol nikdy uzrel svetlo

Na výstavu vo Vladislavskej sále upozorňoval tento plagát

sveta. Aj preto sa mal tento vynikajúci muž stať po 2. svetovej vojne zakladajúcim riaditeľom Slovenskej národnej galérie. Zakrátko po vymenovaní do funkcie však zomrel – v roku 1950 – a úradu sa nikdy neujal.

■ Autor je historik umenia

Snímky: archív autora

V súvislosti s výstavou sa vtedy v Prahe objavil celý rad slovenských literárnych diel

Kniha „Umenie na Slovensku“ vznikla v spolupráci českých a slovenských autorov

Vozíčkář Vozíčkář

■ Jozef Junas

Malostranským náměstím projíždí tramvaj, všechno kolem je uhrančivé v tom odpoledním vedru. Zorničky chodců jsou jako zrcadla a celý ten výjev sledují z druhého patra rozestavěné Malostranské besedy. Dlouho čekám na tebe, příliš dlouho. Všechno kolem rachotí, to stavbaři dokončují svou práci.

Jirka Korbel se klouže po schodišti a křičí: „Už jedu, ty smrade a rozbiju ti držku“, řve na svého kamaráda Marka, který kráčí pod lešením a drží se za ruce s Libuškou a zamilovaně se na ni dívá.

Vítr rozvířil prach ze stavby, bude asi pršet, povzdychne si starší pán se směšnou čepicí. Vtom se rozlítne stará brána domu a vylítne z ní Jirka Korbel ze sedmé třídy. Rozzuřeně utíká za dvojicí, která se mu ztrácí v davu lidí. Vtom uvidí přijíždějící dvaadvacitku, v jediném okamžiku si uvědomí nebezpečí, uprostřed kolejí se zastaví a spolu s ušasými kolemjdoucími se dívá, jak se na něj řítí žlutá tramvaj, poseta reklamními pampeliškami. Je do slova neschopný pohybu.

Z davu vyskočí muž středního věku a bleskurychle, možná až nějakým pudovým zázrakem, skočí do kolejiště a jistým chvatem kung-fu odhazuje letícím obloukem Jirku mezi skupinku dívek stojících na tramvajovém můstku. Mrštně se přehoupne mezi zkoprnělé čumily dívající se na tu hrůzostrašnou scénu.

Tramvaj zvoní jako zběsilá, zastavuje. Otevrou se dveře, vylítne řidič celý rudý v obličej, ruce se mu chvějí a najednou začne řvát jak pomínutý: „Ty sráči, ty zmetku, ty parchante, vždyť jsem tě mohl přejet jako myš“ a lomcuje Jirkou, který je myšlenkami kdoví kde. Mlčí, jen slzy mu stékají po tváři. Vtom přistupuje muž, který ho zachránil a tiše říká: „Neplač, chlapče“ a sevře ho v náručí. Najednou lidé procitnou, začínají tleskat odvaze neznámého muže. Řidič tramvaje nervózně kouká kolem sebe a vůbec nic nechápe, jen si odplivne a vejde do tramvaje.

Jirka tiše zašeptá: „Děkuji, pane, moc děkuji,“ a až v tuhle chvíli mu vše docvaklo, co se mohlo stát. Chvilí se dívá na muže a pak z ničeho nic se rozběhne směrem ke Karlovu mostu, ještě je vidět to zděšení v očích. Vše se seběhlo neuvěřitelně rychle.

Teprve teď si uvědomuje, že ho bolí odřená noha a pravá ruka, je mu do pláče. Najednou si uvědomí, že to musí říct doma. Máma bude zuřit a táta, tomu je to jedno, asi bude zase v hospodě.

Zastaví se a dívá se dolů do Vltavy, pod mostem pluje loď. Jak je to dávno, když babičce slíbil, že už nebude žádný průser a bude se víc učit a nebude se prát ve škole, ale co má dělat, když se paní učitelce posmívají, nejvíc ten blbej Hůlka, pořád vyplazuje ten svůj dlouhý, ošklivý

jazyk a v ruce žmoulá nejdražší mobil ze třídy, bez kterého nemůže být ani vteřinu a neustále posílá posměšné esemesky. Jirkovi se pani učitelka Anička moc líbí, ty nádherné velké, dobrácké oči, které se každou chvíli bezradně rozpláčou, když celá třída dělá šílený rambajz, že je ho slyšet až do ředitelny. Vtom vlítne do třídy ředitel, neohrabaný hromotluk a je z toho průšvih.

Najednou ho někdo chytnul za rameno: „Copak, chlapče, ty jsi se ztratil? Proboha, podívej se, jak ti teče krev z nohy a ruce máš celé rozedřené. Pojď, zavoláme sanitku a zavoláme také rodičům. Kde bydlíš?“ Jirka se na tu mladou slečnu díval a nevěděl, co má říct. Dívka jakoby vycitila, že ji chlapec moc nedůvěřuje, řekla s úsměvem: „Já jsem Markéta, a ty?“ Jirka mlčel, až po chvílce špitl: „Jirka Korbel a chodím do sedmé třídy tady kousek.“ „Aha“, řekla slečna, upravila si krásné kudrnaté vlasy, které jí visely podél ramen. Je hezká, zamyslel se Jirka. Jeho kamarád Arnošt by řekl: „Hele, troubo, jen se z ní neposer.“ To se mu říká, když holky staršího ročníku s ním kamarádí, ale Jirku vůbec neberou, prý je precek.

Nemohl se vynadívat na tu přirozenou krásu, až to neznámou slečnu dostalo do situace, ve které nebyla už dávno, ty užaslé oči kluka, jak se na ni dívají, až se

Vozíčkář

začala červenat a nevěděla najednou, co říct. Vedle začal hrát starý pán na stradivárky krásnou melodii, dav turistů je zatlačil až ke schodům, které vedou dolu na Kampu.

Jirka najednou ucítil vůni těla, jeho dech se doslova zastavil a cítil, jak se rozpálila jeho kůže jako papiňák. Ach bože, co mám dělat, trochu se styděl, zřejmě to bylo na něm vidět, Markéta se najednou usmála a vzala ho za třesoucí se ruku a řekla: „Jdeme, mladíku, je načase jít k doktorovi a flirt necháme na později“ a mile se mu podívala do očí, až se Jirka zastyděl.

V Nemocnici Na Františku dopadlo všechno dobře, po prohlídce a několika stezích na noze vyšli na ulici. „Dobry, neboli to?“, zeptala se Markéta a Jirka zakroutil hlavou že ne, i když to nebyla tak docela pravda. „Tak co, Jirko, jdeme do cukrárny a dáme si zmrzlinu, že to vše tak dobře dopadlo?“, ptala se Markéta. Jirka chvíli váhal, ale pak souhlasil, společnost půvabné Markéty mu dělala dobře. Prošli několika ulicemi a na malém náměstíčku byla svůdná cukrárna, o které nevěděl, i když měl celou Prahu prošlapanou křížem krážem. Právě to je na ní krásné, že tě vždy z ničeho nic překvapí kouzelným zákoutím. Tohle nádherné město staleté historie pořád do tebe vlévá svou tajemnost.

Vtom ze zamyšlení procitnul. „Tak co, fešáku, jdeme dovnitř?“ Jirka přikývl a vešel za ní. Chvilí se rozhlížela, až najednou se rozesmála a řekla: „Vidíš, tam je

a čeká na mě.“ Přistoupila k mladému muži u jednoho ze stolků, pohládila ho po vlasech a políbila. Jirka na to civěl a zíral možná přihlouple a nechápal vůbec nic. „No tak se posaďte“, řekl neznámý mladík na vozičku. „Markéta mi volala, že je v nemocnici a já dostal strach, než jsem pochopil, co se stalo, že je tam s mladým fešákem, který je zraněný“, a podává Jirkovi ruku. „Já jsem Slavomír neboli Bobule, tak mi říkají kamarádi. Sedni a dáme si něco dobrého, co ty na to?“

Jirka se mlčky posadil a zkoumavě si prohlížel neznámého sympaťáka na vozičku a nechápal, co má dočinění s Markétou. A ta po chvíli mlčení se s úsměvem rozpovídala: „Podívej, to je můj manžel a je s ním strašná legrace a mám ho šíleně ráda.“ Jirka vůbec nic nechápal. A nemohl tomu uvěřit, že tak úžasná dívka a vozičkář - je to možné? Asi ano, v duchu si odpověděl sám.

„To víš, Jirko, ty jsi měl dneska kliku“, říká Slavomír. Bohužel já ji neměl, mně před léty na Pankráci přejela tramvaj a přišel jsem o obě nohy a mým největším pomocníkem od té doby je tenhle chytrý vozík a samozřejmě taky moje žena Markéta“, podíval se na ní a mile se pousmál. Bylo mu s nimi prima, asi po hodině mu řekli, že ho dovezou domů, aby zbytečně nedostal výprask. Jirka se trochu zastyděl a tiše záviděl nádhernou harmonii mezi Markétou a Slavomírem. A až tam pochopil, jaký je rozdíl mezi laskavostí a láskou.

Když přišli před Jirkův dům, už na ně čekala ustaraná a vylekaná Jirkova máma.

Sevřela Jirku do náruče a tiše šeptala: „Chlapče, chlapče, ještěže to tak dopadlo.“ Pak poděkovala Markétě a Slavomírovi a když odcházeli, povšimla si Jirkův pohled při loučení s Markétou, a jakoby četla jeho myšlenky, řekla: „To víš, Jirko, někdy je život krutý, ale dokáže být i spravedlivý. Vidíš ty dvě nádherné osoby? - to je víc než láska. I když to někteří lidé nechápu.“ Pak vzala Jirku za ruce a šli domů, kde na velké Jirkovo překvapení čekal táta, celý šťastný, že je doma. „Jsem na tebe hrdý, synku, a mám tě moc rád.“ Jirka nevěřil vlastním ušima, přistoupil k oknu a díval se za odcházející zamilovanou dvojici a trochu v koutku duše jim záviděl.

Pomaloučku se stmívalo, Praha se chystala jít spát, i když, kdo ví? Jirka si sedl do svého oblíbeného křesla, dívajíc se na zapadající slunce jak ozařuje do zlatova Vltavu a v tu chvíli si uvědomil, že život je rozmanitý. Jednou tě pohladí a obdaří štěstím, podruhé nečekaně otevře dveře plné bolesti a nářku.

Vtom k němu přistoupil táta a poklepal ho po rameni a řekl:

„Víš, já jsem si ani nevšiml, že mi můj kluk dospěl“, a spolu se ještě dlouho dívali na město a oba věděli, že jsou jedno tělo a jedna duše.

Od toho památného dne přestal Jirkův táta pít.

■ *Autor se věnuje literární tvorbě a je naším stálým spolupracovníkem*
Kresba: *Jakub Lobotka*

ČESKÝ ROZHLAS

VYSIELANIE PRE SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ČR

ČRo 1 Radiožurnál	utorok	20:05 – 21:00
ČRo Brno	pondelok, streda	19:45 – 20:00
ČRo České Budějovice	pondelok, streda	19:45 – 20:00
ČRo Hradec Králové	pondelok, streda	19:45 – 20:00
ČRo Olomouc	pondelok, streda	19:45 – 20:00
ČRo Ostrava	pondelok, streda	19:45 – 20:00
ČRo Plzeň	pondelok, streda	19:45 – 20:00
ČRo Regina Praha	pondelok, streda	19:45 – 20:00
ČRo Region, Vysočina	pondelok, streda	19:45 – 20:00
ČRo Sever	pondelok, streda	18:45 – 19:00 / 19:45 – 20:00

Hrdina československého odboja

■ Jozef Leikert

Na Reinharda Heydricha, zastupujúceho ríšskeho protektora v Čechách a na Morave, spáchali atentát – táto šokujúca správa sa šírila rýchlosťou blesku. Písal sa rok 1942 a v Európe zúrila vojna. *Kto boli aktéri tohto odvážneho činu, čo mu predchádzalo a čo nasledovalo?* Svedectvá o tom priniesol čas, po vojne bola udalosť opísaná i filmovaná, ale vieme ešte aj dnes, kto boli hrdinovia tohto priam neveriteľného príbehu? Jedným z nich bol Jozef Gabčík, dovtedy neznámy vojak.

Jozef Gabčík
(8. 4. 1912 – 18. 6. 1942)
vojak

Narodil sa 8. apríla 1912 v dedinke Stránske, ležiacej v malebnom údolí riečky Rajčianky, v rodine Ferdinanda a Márie Gabčíkovcov ako najmladšie zo štyroch detí. Rodina bola chudobná a jej živiteľ, podobne ako na začiatku minulého storočia tisíce ďalších, odišiel za robotou do Ameriky. Deti chodili do ľudovej školy, ale museli pomáhať aj na malom gazdovstve, aby vyžili aspoň skromne. Po skončení základnej školy išiel Jozef za učňa. V Kovárove sa vyučil za kováča a stihol si urobiť aj niekoľko tried meštianskej školy, ako aj dve triedy všeobecnej živnostenskej školy. Potom narukoval – povolávací rozkaz dostal k 14. pluku v Koši-

ciach. Po čase začal chodiť do poddôstojníckej školy v Prešove, dosiahol hodnosť desiatnika a podpísal zmluvu v košickom pluku na šesť rokov.

Mladý, zdravý chlap však doma chýbal, otcovi ubúdalo sil, a tak napísal veliteľovi, aby syna prevelili niekam bližšie. Jozef to vyriešil ráznejšie, na vlastnú žiadosť z armády odišiel. Vrátil sa domov a zamestnal sa v chemickom závode v Žiline. Život plynul celkom pokojne, ale vo vzduchu bolo cítiť čím ďalej tým väčšie napätie a obavy z vojnového konfliktu. Nepredvídané udalosti v súkromnom živote sa zbehli veľmi rýchlo, pri nešťastí vo fabrike Jozef utrpel úraz očí a musel zmeniť zamestnanie: stal sa vedúcim skladu v Skalke pri Trenčíne.

Medzitým vznikol Slovenský štát a Nemci prišli „uradovať“ aj do ich fabriky. Jozef mal konflikt hneď na začiatku, keď im odmietol otvoriť sklad, čo si aj tak vyriešili po svojom – násilím. Gabčík ich ešte väčšmi znenávi-

del a 3. júna 1939 uvoľnil v sklade otvory na bombách s yperitom a unikajúcim plynom otrávil niekoľkých nemeckých vojakov. Za sabotáž mu hrozil trest a bolo mu jasné aký: zastrelením sa trestali aj menšie prečiny.

Cudzinecká légia ako východisko

Jozef Gabčík spolu s kamarátom nečakali, čo sa bude robiť, ušli z domu a dostali sa až k Zborovu na východnom Slovensku, kde prekročili hranicu s Poľskom. Prihlásili sa do cudzineckej légie a koncom júla 1939 odcestovali vlakom z Varšavy do Gdyny a odtiaľ s ďalšími vojakmi loďou do Francúzska. V polovici augusta sto vojakov, prevažne Čechov a Slovákov, vyslali do arabskej osady El Arich, kde podstúpili tvrdý výcvik. Jozef Gabčík bol medzi nimi. Začiatkom mája 1940 sa oficiálne stal príslušníkom 1. československej divízie a odišiel do Anglicka. Absolvoval výsádkársky kurz v Škótsku. Začiatkom októbra 1941 rotmajstrom Jozefovi Gabčíkovi a Karlovi Svobodovi oznámili, že ich vysadia na území Čiech s úlohou zlikvidovať R. Heydricha alebo K. H. Franka, prípadne obidvoch. Svobodu na poslednú chvíľu nahradil Ján Kubiš a akcia „Antropoid“ sa začala. Všetkým bolo jasné, čo znamená. Keď večer 28. decembra 1941 nastupovali obaja s falošnými protektorátnymi legitimáciami do Halifaxu, bombardovacieho lietadla určeného na špeciálne účely, vedeli, že sa môže všetičo stať.

Vykonanie úlohy veliteľa akcie stanovili na 27. mája 1942. Reinhard Heydrich nasadol vo svojom letnom sídle v Panenských Březanoch do auta a mieril do Prahy a odtiaľ do Berlína na stretnutie s Adolfom Hitlerom. Akcia sa mohla spustiť. Keď auto s Heydrichom spomalilo na zákrute v Holešovičkách, z chodníka vyskočil Gabčík, ktorý predtým popamäti zložil v taške samopal a namieril. Stísol spúšť, ale výstrel sa neozval. Až bomba, ktorú hodil pod zadné koleso auta

12 x 12 = frankovka vyhráva

■ Jozef Gárik

Dvanásť hektárov vinohradov, dvanásť druhov vína na pražskej ochutnávke – to je krásna matematická formuľka nenápadného večierka, ktorý sa koncom apríla odohral v pražskej slovenskej reštaurácii Paulíny. Do metropoly na Vltave prišiel predstaviť svoj tekutý poklad z malokarpatských strání vincúr Miloš Máťuš z Rače. Listy mali to šťastie, že boli medzi účastníkmi, aby o tom podali nefalšované svedectvo aj našim čitateľom.

Ján Kubiš, zasiahla zastupujúceho rišskeho protektora. Gabčíka začali prenasledovať, ale Heydricha zastavila bolesť a šéf spadol po Gabčíkovom výstrele.

Dovtedy bola akcia dobre utajená, ale čo sa dialo potom, vedel takmer celý svet. Správa o atentáte sa rýchlo šírila, Hitler zvolal poradu a nariadil K. H. Frankovi pripraviť odvetu. Začalo sa rozsiahle zatýkanie, popravy, perzekúcie. A, samozrejme, intenzívne pátranie po atentátnikoch. Tí sa ukrývali na viacerých miestach a v posledný májový deň sa dostali do katakomb pravoslávneho kostola na Resslovej ulici v Prahe, kde im mnisi tajne nosili potraviny. Osud vojakov bol však spečatený, bolo len otázkou času, kedy sa o úkryte dozvie aj nemecká tajná polícia. Udalosti nabrali obrátky po tom, čo 8. júna 1942 R. Heydrich podľahol zraneniu. O dva dni Nemci vypálili Lidice a Ležáky. V ten istý deň sľúbili odmenu dvadsať miliónov korún tomu, kto im prezradí úkryt vojakov a o deň neskôr sa o ňom dozvedeli. Prezradil im ho Karel Čurda – jeden z parašutistov.

Boj do posledného náboja

Nadránom 18. júna 1942 gestapo obkľúčilo kostol a jeho okolie. Nemeckí vojaci sa pokúsili dostať do krypty dovnútra a zaútočili na ukrývajúci sa parašutistov. Tí sa úporne bránili, posledné náboje si trojica statočných nechala pre seba. Ďalší dvaja atentátnici boli zranení a zomreli pri prevoze do nemocnice. V katakombách kostola zostali ešte štyria, medzi nimi aj Jozef Gabčík. Bránili sa, ako vládali, ale keď nemeckí vojaci naplnili priestory pivnice vodou, nemali šancu. Zvolili si dobrovoľnú smrť...

Akcia s tragickými následkami dlho rezonovala medzi ľuďmi nielen v Čechách a na Morave, ale aj na Slovensku, veď bola jedným z najväčších otvorených výstupov proti nacistom. Ešte väčší ohlas vyvolala v zahraničí. Smrť nemeckého pohlavára bola na druhej strane vykúpená tisícami nevinných. Jozefa Gabčíka po vojne povýšili na kapitána in memoriam a posmrtno mu udelili najvyššie vojenské a štátne vyznamenania. Naposledy dostal 8. mája 1992 Rad generála M. R. Štefánika. Jeho meno nesie pluk špeciálneho určenia v Žiline.

.....
■ *Autor je historik, vysokoškolský pedagóg, básnik a spisovateľ literatúry faktu*
Snímka: Slovpres

Miloš Máťuš (vľavo) a hosťiteľ Viliam Paulíny

Rizling rýnsky. Veltínske zelené. Rulandské šedé. Alibernet. André. Čo názov, to skvelá chuťová symfónia na jazyku. Ale márna sláva, čo robí Raču Račou, to je frankovka. Aj tá, ktorá pochádza zo sudov M. Máťuša. Nie náhodou uznala túto sortu za hodnú podávania na cisárskom stole vo Viedni už cisárovná Mária Terézia v roku 1767 príslušným vladárskym ediktom. Preto keď bola oficiálna časť ochutnávky za hosťami večera a bolo možné si vybrať ľubovoľnú značku z ponúkaných, frankovka zvíťazila.

A pri nej nám M. Máťuš stihol povedať, že jeho vinárstvo používa klasickú starú metódu výroby, ktorej výsledkom sú stredne plné až plné akostné druhy vína s prívlastkom. Tradícia viníc vo vlastníctve tejto rodiny je stáročná. Vinárstvo má pri pivnici aj malú degustačnú miestnosť pre deväť osôb, kde – ako uviedol majiteľ – radi privítajú aj krajanov z Českej republiky. Ak by ich bolo viac, priestor pre 25 – 30 ľudí je potom v Račianskej kúrii. Teda na zdravie a na obchodné úspechy slovenských vinárov v Prahe!

www.vinomatus.sk

Snímky: Slovpres

■ *Autor je novinár*

Hostia ochutnávky sa dozvedeli aj to, ako treba čítať etikety na fľašiach s vínom a čo obsahuje nový slovenský vinohradnícky zákon

Čriepky z tohtoročného Sveta knihy

■ Jarmila Wankeová

Touto správou z nedávneho veľtrhu Svet knihy v Prahe (13. – 16. mája 2010) by som rada priblížila dianie na Výstaviske v Holešovicích najmä tým čitateľom Listov, ktorí sa tam z akéhokoľvek dôvodu nedostali, ale knihy napriek tomu patria do ich sféry záujmu.

Už len pohybovať sa po Priemyslovom paláci s rozľahlým pravým a ľavým krídlom, a to pri rekordnej účasti okolo 40 tisíc návštevníkov za štyri dni, bolo fyzicky aj psychicky dosť náročné. Mechanizmus trhu sa zreteľne premieta aj do sféry ponuky a dopytu po knihách a ani oddanosť literatúre sa mu nedokáže nepodriaďiť. Pozornosť návštevníkov každoročne priťahujú aj početné sprievodné podujatia.

■ Uprostred prezentácie tridsiatich štyroch štátov bola tohto roku najvýraznejšou poľská delegácia. Pre tých, ktorí vo Veľkej sále zažili stretnutie s poetkou Wislawou Szymborskou, nositeľkou Nobelovej ceny za literatúru, mohlo ono predstavovať vrchol tohtoročného veľtrhu. Osemdesiatšesťročná dáma mladistvého vzhľadu s vnútorným pokojom a nadhľadom čítala vlastné básne. Tie sa vzápätí niesli sálou v českom preklade. Malé skvosty. Často postrehy všedného dňa. Aj s ironickým podtextom, lebo W. Szymborská je známa napríklad aj tým, že pri práci s mladými adeptmi veršovania si z nich vedela občas aj (dobromyseľne) uťahovať. W. Szymborská sa doma v Poľsku stráni vystupovať na verejných podujatiach. Do Prahy pricestovalo údajne niekoľko stoviek Poliakov, aby sa s ňou mohli stretnúť. Nečudo, že po skončení akcie sa priam roz-

trhlo vrece so žiadateľmi o autogram a kúpiť si knihu s jej veršami v niektorom zo stánkov bolo nemožné.

■ Dobré sa pobaviť možno vždy na udeľovaní ceny Obce prekladateľov ČR, ktorá nesie názov „Škripec“. Porotcovia Miroslav Jindra, Václav Jamek a Vratislav Slezák pripomenuli, že „anticenu“ treba brať tak trochu ako spoločenskú hru. Jej úlohou nie je degradovať prekladateľov, ktorým sa preklad nevydaril – lebo naň nestačili alebo ho jednoducho odbili, ale upozorniť na nekvalitnú prácu a pripomenúť, že na to, aby bol preklad serióznym, sa ním treba aj seriózne zaoberať. Cenu získalo tohto roku nakladateľstvo Millenium za vydanie románu „Pes baskervillský“. Obecenstvo sa schuti a občas aj škodoradostne zasmialo aj na ďalších „perlách“, ktoré prekladatelia pustili so sveta.

■ Účasť na jednotlivých sprievodných podujatiach bola premenlivá – aj podľa toho, koľko sa ich v danom čase paralelne odohrávalo v jednotlivých sálach. Takisto nie všetci prítomní v publiku prišli na akciu cielene, ale často náhodne, idúc okolo. Treba kvitovať, že na stretnutie so slovenskými autormi Borisom Filanom, Jánom Litvákom a Rasťom Piškom (pripravilo Literárne informačné centrum Bratislava) prišlo asi tridsať divákov. Účinkujúci si s literatúrou a jej produktmi pohrávali vž-

ne-nevážne. Boris Filan začal nenútené – ako inak – príhodami z početných ciest po svete. Najmä takými, ak boli spojené s nejakou nemilou situáciou. Príhodami z ciest prispeli aj spoluúčinkujúci (v prípade J. Litváka z cesty po Indii). Rasťo Piško čítal úryvky zo svojho románu „Hačava“, odohrávajúceho sa počas jeho vojenskej prezenčnej služby.

■ Literárne informačné centrum Bratislava (spolu so Svetovým združením Slovákov v zahraničí, Slovensko-českým klubom a Slovenským inštitútom) zorganizovali v Slovenskom inštitúte literárny seminár pri príležitosti 150. výročia narodenia Martina Kukučina. Tento klasik slovenskej literatúry, ktorého osud zaval do rôznych končín sveta (ako lekár pôsobil na ostrove Brač v dnešnom Chorvátsku, ale aj v argentínskej Patagónii) strávil jeden výsek života v Prahe, kde študoval medicínu. Práve na toto obdobie v spisovateľovom živote sa sústredili v prednese-ných príspevkoch Prof. PhDr. Ivo Pospíšil, Dr. Sc. („Typ Kukučinovej prózy a české súvislosti“), Mgr. Dana Hučková („Pražské motívy v tvorbe Martina Kukučina“) a slovakista PhDr. Emil Charous, CSc.

■ Stánok bratislavského Literárneho informačného centra bol pre návštevníkov ako vždy pohostinný. Bolo možné prelistovať si vystavené tituly alebo si sadnúť ku stolíku a prečítať si z nich kúsok. K dispozícii boli staršie čísla časopisu „Knižná revue“ a iných periodík. V slovenskej knižnej produkcii sa v posledných rokoch množia stále viac obrazové publikácie, turistickí sprievodcovia a literatúra faktu. Beletrie je pomenej. Ale aj tak bolo po čom siahnuť. Našli sme tu napríklad zaujímavú knihu „Tri šálky čaju“ z vydavateľstva Slovenský Tatran (v češtine) o priekopníckej aktivite amerického horolezca a humanitárneho pracovníka Grega Mortensona pri výstavbe škôl v Pakistane, aj dielo Júliusa Vanoviča „Kronika nepriznaného času“, nedávno uvedenú v Slovenskom inštitúte. Pozornosť pútala aj kniha Jany Beňovej „Café

Ponuka slovenských publikácií v stánku Domu národnostných menšín

Do Prahy přitanečí společnost Debris

Poslední týden v květnu a pak v červnu se v Praze i dalších městech naplno rozběhne Mezinárodní festival soudobé taneční tvorby a pohybového divadla „Tanec Praha“.

Ač tato nejvýznamnější taneční událost v Čechách poznala léta hubenější i tučnější, nepřestává naplňovat svůj cíl obeznámit české publikum se současnými tanečními trendy.

V čele festivalu stojí téměř od počátků Yvona Kreuzmannová, která ve výběru tanečních souborů upřednostňuje rozmanitost a různorodost. Jejím diplomatickým schopnostem a skvělé propagaci vděčí „Tanec Praha“ za to, že v pražském kulturním životě se už solidně zabydlel.

Tento rok bude pozornost věnována zejména evropské scéně. Představí se tanečníci a soubory z Maďarska, Polska, Slovenska, Španělska, Švýcarska a zlatým hřebem bude podle pořadatelů hostování belgického souboru Les Ballets C de la B. Ten přiveze představení koncipované jako pocta choreografe Pině Bauschové, která loni zemřela.

Druhým důležitým hostem letošního festivalu bude britský soubor Jasmin Vardimon Company. Původem izraelská choreografka Jasmin Vardimonová působí již deset let ve Velké Británii a v její práci se odráží nadšení pro nejrůznější taneční techniky.

Pod záštitou Vladimíra Valoviče, ředitele Slovenského institutu v Praze, vystoupí v neděli 13. června v divadle Ponoc také slovenská divadelní společnost Debris. Její představení s názvem „Hexen“ je asociacním dramatem přeplněným vztahy, ale i osamoceností. Obvyčejné v životě se mění v neskutečné a magické, běžné zápletky zde dostávají nový výklad.

Pestrou mozaiku představení letošního ročníku festivalu lze shlédnout v Praze nejen v Hudebním divadle Karlín, ale i v divadlech Ponoc a Archa, a to až do 29. června. Svou působnost festival rozšířil i do Brna, Českých Budějovic, Českého Krumlova, Chocně, Olomouce, Pardubic, Plzně a Valašského Meziříčí. (ew)

Název představení: HEXEN

Účinkují: Zuna Kozánková, Martina Lacová, Emil Piš, Daniel Raček a Stanislava Vlčeková

Choreografie: Stanislava Vlčeková, Daniel Raček

Režie a hudba: Jozef Vlk

Hudebníci: Jozef Vlk, Peter Krajniak, Jozef Lupták, Peter Šesták a Boris Lenko

Hyena. Plán odprevádzania“ (už sme o nej v Listoch písali), román Pavla Rankova „Stalo sa prvého septembra (alebo niekedy inokedy)“ v českom preklade aj „Ilustrovaná encyklopédia Slovenska“. Prijemné bolo zistiť, že na Slovensku ešte stále vychádzajú výpravné monografie o osobnostiach výtvarného umenia (nádherná kniha Kataríny Bajcurovej „Ludovít Fulla“ s vyše 400 reprodukciami z dielne vydavateľstva Slovart).

■ Vlastným stánkom bol na veľtrhu zastúpený Dom národnostných menšín v Prahe. Medzi knižkami, vydanými bulharskou, srbskou, ukrajinskou, ruskou, poľskou, rusínskou, nemeckou a maďarskou národnostnou menšinou, žijúcou v Česku, bola slovenská

produkcia zastúpená dvojazyčnou knihou „Slovenské rozprávky/Slovenské pohádky“ (Artforum 21 Praha, Ringier ČR 2004), leporelami o Prahe a Bratislave, ako aj knižkami pražského slovenského autora Vlada Štancela. Bola som v tomto stánku prítomná iba v záverečný deň, teda v nedeľu 16. mája, preto celý jeho akčný rádius nedokážem posúdiť, ale zdá sa mi, že šlo o osožnú myšlienku. V spomínaný deň bol najväčší záujem o Podkarpatskú Rus – publikácie o tejto oblasti, ako aj možnostiach turistiky.

■ *Autorka je pražská slovenská novinárka, naša stála spolupracovníčka.*

Snímky: Ike Keson

Atmosféra tohtoročného knižného veľtrhu v Prahe

Řídielka Domu národnostných menšín v Prahe Romana Hrabáková (v strede) otvára jedno zo sprievodných podujatí

Helena Nosková (pred pultom vľavo), predstaviteľka Klubu slovenskej kultúry a Oľga Mandysová z Ukrajinskej iniciatívy

Program Slovenského inštitútu v Prahe na jún, júl a august 2010

Programová ponuka

1. 6.

PRAŽSKÝ FESTIVAL PF 10

Slávnostné otvorenie 2. ročníka medzinárodného festivalu sklárskej tvorby – Patrik Illo, Palo Macho a Bohumil Eliáš

O 17.30 Sklenené obrazy – projekcia filmu Lubora Dohnala o tvorbe Pala Macha.

Úvodné slovo prednesie prof. Mirek Petříček Nielen sklo - prednáška Patrika Illo

O 18.00 vernisáž výstavy, ktorá potrvá do 25. júna. Podrobnosti na adrese:

www.galeriepokorna.cz

2. 6. o 17.00

Galéria Hollar, Smetanovo nábř. 6, Praha 1

DUŠAN GREČNER

66 ZASTAVENÍ V GRAFIKE

Výstava akademického maliara a grafika, člena Združenia grafikov Slovenska a Združenia českých grafikov Hollar.

Kurátor výstavy: Miroslav Kudrna

Výstavu otvorí: Vladimír Suchánek

Výstava potrvá do 27.6.2010.

www.hollar.cz

7. 6. o 21.00

Klub Vagón, Národní ul. 25, palác Metro, Praha 1

Talenty a majstri

CABIN FEVER + FERMATA

Vystúpenie legendárnej slovenskej jazzovo-rockovej skupiny.

Večerom sprevádza: Petr Korál

www.vagon.cz

8. a 9. 6.

ZROD NOVEJ EURÓPY

Versailles, St. Germain, Trianon a dotváranie povojnového mierového systému.

Medzinárodná vedecká konferencia.

Pod záštitou Vladimíra Galušku, námestníka ministra zahraničných vecí ČR a Petra Brňa, veľvyslanca SR v ČR.

Vstup na pozvánky

9. 6. o 9:00

Gymnázium Elišky Krásnohorské, Ohradná 55, Praha 4

SLOVENSKÁ POÉZIA A PRÓZA

Komponovaný literárny program pre študentov, dôchodcov a širokú verejnosť.

10. 6. o 9.30

ROZPRÁVAJME SI ROZPRÁVKU

Výchovno-dramatický program pre deti o slovenčine a jednej rozprávke krajiny.

Účinkujú: Viera Kučerová a Martin Matejka

13. a 14. 6. o 20.00

Divadlo Ponec, Husitská 24A, Praha 3

TANEC PRAHA 2010

Medzinárodný festival súčasného tanca a pohybového divadla

Slovensko na festivale zastupuje:

Debris Company s inscenáciou Hexen

Pod záštitou riaditeľa Slovenského inštitútu Vladimíra Valoviča

www.tanecpraha.cz

17. 6.

MILAN RASTISLAV ŠTEFÁNIK

Prednáška a vernisáž výstavy venovanej 130. výročiu narodenia významného česko-slovenských politika

Výstava potrvá do 31.7.2010

19. 6. o 16.00 a 19.00,

20. 6. o 19.00

Divadlo Bez zábradlí, Jungmannova 31, Praha 1

SLOVENSKÉ DIVADLO V PRAHE

15. ročník divadelného festivalu.

RADOŠINSKÉ NAIVNÉ DIVADLO

Stanislav Štepká: Mám okno

Horko-smiešna správa o stave súčasnej rodiny a morálky

Réžia: Ondrej Spišák

26. 6. o 19.00

27. 6. o 15.00

Hudobné divadlo Karlín, Křížkova 283/10, Praha 8 – Karlín

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ DIVADLO

Martin Porubjak, Martin Huba: Tančiareň Tanec slovenskými dejinami 20. storočia. Na námiet predstavenia divadla Theatre du Campagnol „Le Bal“ režiséra Jeana-Clauda Penchenata.

Hrajú: O. Kovaľ, I. Kuxová, K. Magálová, L. Chudík / M. Huba, T. Maštaľír, V. Obšil, E. Vášáryová a ďalší

Réžia: Martin Huba

Súčasťou festivalu je aj výstava Slovenský divadelný plagát, ktorú pripravil Divadelný ústav Bratislava.

Vstupenky na vstupenky@bezzabradli.cz, andrea@bezzabradli.cz, tel. 224 946 604, 224 946 606.

www.bezzabradli.cz

25. - 26. 6.

ARTS & FILM TELČ

6. ročník filmového festivalu o európskom umení.

Slovensko zastupuje film Posledná marinetka

www.arts-film.com

30. 6.

Český rozhlas Praha, Vinohradská 12, Praha 2

SLOVENSKÝ DEŇ V ČESKOM ROZHLEASE

Propagácia Slovenska v celodennom vysielaní na vlnách Českého rozhlasu 2 – stanica Praha.

www.rozhlas.cz/praha

1. 7. o 18.00

OCENENÍ SLOVENSKÍ ILUSTRÁTORI NA BIB 1967-2009

Expozícia prezentuje široký výber výtvarných techník, kompozičných rozvrhnutí, ako aj rôznorodosť chápania ilustrácie, rozdielnosť prístupu k textu i atmosfére príbehu, špecifické nálady, spektrum výtvarných prístupov a vyjadrení autorov.

Medzi ocenených ilustrátorov patria F. Blaško, V. Bombová, R. Brun, A. Brunovský, M. Cipár, R. Dúbravec, V. Gergeťová, D. Kállay, L. Končeková-Veselá, J. Kiselová-Siteková, M. Matlovičová-Králová, L. Paľo, K. Ševellová-Šuteková, P. Uchnár a O. Zimka

Autorka výstavy: Viera Anoškinová

Výstava potrvá do 8.8.2010.

30. 7. o 20.00

Klub Rybanaruby, Mánesova 87, Praha 2

Predstaví sa speváčka KATKA KOŠČOVÁ so svojou skupinou.

<http://rybanaruby.net>

10. 8. o 18.00

ĽUDOVÉ HUDBNÉ NÁSTROJE NA SLOVENSKU

Výstava predstavuje ľudové zvukové a hudobné nástroje používané na Slovensku v 20. storočí. Druhovovo je postavená na výrobe a využívaní bohatstva píšťal na Slovensku.

Kurátor výstavy: Miloslav Šípka

Výstava potrvá do 7.9.2010.

Prípravilo Literárne a hudobné múzeum v B. Bystrici a Slovenský inštitút

13. - 14. 8.

EUROTRIALOG MIKULOV

12. ročník česko-slovensko-rakúskeho hudobného projektu (rock, jazz, ethno).

Slovensko na festivale zastupujú skupiny:

Chór vážskych muzikantov a skupina „Bez ladu a skladu“.

www.eurotrialog.cz

Zmena programu, času a termínov jednotlivých predstavení vyhradená.

Ak nie je uvedené inak, programy sa konajú v priestoroch Slovenského inštitútu, Jiřská ulica 16, Praha 1. Na tieto programy je vstup voľný.

Česko – slovenský organový koncert

**v kostole sv. Prokopa, Sladkovského námestie, Praha 3
15. jún 2010 o 19.30**

Tohtoročný organový koncert, ktorý každoročne usporadúva Český rozhlas v spolupráci so Slovenským rozhlasom, sa uskutoční v utorok 15. júna 2010 o 19.30 v kostole svätého Prokopa na Sladkovského námestí v Prahe.

V rámci večera sa predstaví slovenský organista Peter Sochuľák. Tento mladý a nadaný umelec je od roku 2005 pedagógom organovej hudby na Konzervatóriu J. L. Bellu v Banskej Bystrici a takisto aj organistom katedrálneho chrámu sv. Františka Xaverského. Počas svojej hudobnej kariéry koncertoval nielen na Slovensku, ale aj v Taliansku, Portugalsku, Nemecku a Francúzsku. Pre česko-slovenský organový koncert si Peter Sochuľák pripravil skladby J. S. Bacha, C. Ph. E. Bacha, F. Mendelssohna-Bartoldyho, J. L. Bellu, L. Vierneho a J. Alaina.

Tento rok sa organový koncert Českého rozhlasu a Slovenského rozhlasu stal zároveň aj súčasťou 7. ročníka medzinárodného festivalu „Slobodný organový svet (Free Organ World) – Pražské organy. Viac informácií o organovom koncerte a celom festivale nájdete na internetovej strane www.rozhlas.cz/koncerty a www.fow.cz.

ČESKÝ ROZHLAS

Slovenský rozhlas

UTOROK 15. 6. 2010

SNK – Slovenské národné literárne múzeum
U. M. R. Štefánik 11
(f. budova Matice slovenskej)

**Deň Antona Augustína Banika
110. výročie narodenia**

9.00 – 13.00 h

Vedecská konferencia

15.00 h
Milovník vedy a umenia
Vernisáž výstavy o živote a diele Antona A. Banika

Prezentácia kníh
Augustín Matovčík: Anton Augustín Baník
(Kapitoly zo života a diela)
Anton Augustín Baník: Na dejnejšie krížovky

STREDA 16. 6. 2010

Gymnázium J. C. Hronského Vrúcky
Cachovský rad 36
10.00 h

Malánska cesta Turcom

Po literárnych chodníkoch kraja
(aj v „kanadách“)
účinkujú: Rasto Piško (humorista, prozaik,
dramatik), Miroslav Baroš (básnik, prozaik,
výtvarník), Igor Valek (básnik, publicista, redaktor,
scenárista, režisér, moderovateľ, Igor Valek

Biblická škola

Menzardova námestie

17.00 h

Štvornohá vrana

alebo dobrú literatúru možno nielen

čítať, ale aj pečovať

účinkujú: Ondřej Mrázek (spisovateľ, prekladateľ,
divadelník), Vraňoslav Brabenco (muzikant, básnik,
saxofonista The Plastic People of the Universe),
Sylvia Krobavá (pesničkárka)
– všetci z Českej republiky
scenárista, režisér, moderovateľ: Boris Kršňák

ŠTVRTOK 20. 6. 2010

Biblická škola

10.00 h

Náše problémy nás zaujímajú

Národný rozhovor detí s dospievajúcimi o tom,
aké problémy a problémy píše život...
hostia: spisovateľky Mária Hlušáková,
Lucica Suballyová, detský psychológ,
speváčka Ivona Mužíková s kapelou Natura
Súťaž, kvíz, tombola... a niekoľko prekvapení
Produkcia je určená pre žiakov 5. a 6. ročníka ZŠ
garant: Vydavateľstvo Matica slovenskej

Slovenská národná knižnica

Nám. J. C. Hronského 1

Bar Liberec

18.00 h

Podoby slova

Generačné dialógy alebo rozprávanie o súčasnej
slovenskej literatúre v západnej Európe
účinkujú: Imrich Krúzňák (básnik, esejista,
publicista – Nemecko), Kamilla Labasová
(poetka – Rakúsko), Ján Mráz
(publicista, výtvarník – Nemecko)
scenárista, režisér, moderovateľ: Lucica Bartaláková
garant: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Slovenská národná knižnica

veštiak

19.30 h

Slovenské knihy, noviny

a časopisy v západnej Európe

Vernisáž výstavy
garant: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Turčianska knižnica

Dvorná 5

15.00 h

Spievanie o dospievaní

Literárne rozprávanie o Martine,
veľkom novembri a malých dejinách

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ KNIŽNICA A MESTO MARTIN SRDEČNE POZYVAJU NA X. ROČNÍK POD ZÁŠTITOU PRIMÁTORA MARTIHA MGR. ART. ANDREJA HRŇČIARA

účinkujú: Ján Brezina (prozaik),

Václav Mlýnský (literárny kritik)

hudobný hosť: Jura Pešč

(člen martinskej skupiny Čisté hvany)

scenárista, režisér, moderovateľ: Peter Cabadaš

Stúdio Slovenského komorného divadla

Dvorná 1

9.00 h

Peter Šulej: História

Dramatizácia románu

dramatizácia: Peter Prochocský

dramaturgia: Ján Šimko

hudba: Pavel Graus

režisér: Peter Prochocský

účinkujú: Ľubomír Bukový, Jura Igonda,

Pavel Graus, Marek Kundlák

Beseda s autorom románu Petrom Šulejom

a vydavateľom Kolomanom Kertészom Bagalom

po skončení dramatizácie moderuje

Jano Diger z Mádokyja

PIATOK 21. 6. 2010

SNK – Slovenské národné literárne múzeum

U. M. R. Štefánik 11

11.00 h

Paulinyho Turic

Slávnostný program a vyhlásenie výsledkov

12. ročníka literárnej súťaže stredoškôľakov

účinkujú: víťazi súťaže, študenti

Gymnázia V. P. Tótha, zástupcovia poroty

Turčianska galéria

Dvorná 2

13.00 h

Rozprávka pre ľepší svet

Základná škola

XX. Bielska fantasie Martin 2010

účinkujú: Bábkové divadlo na Rázosszi

(Banská Bystrica) a iní

garant: Turčianska galéria

SNK – Slovenské národné literárne múzeum

14.00 h

Náš jubileant

Program vyzývajú Miroslav A. Kováčovi

účinkujú: Miroslav A. Kováč a jeho priatelia

hudobný hosť: Arzen

scenárista, režisér: Jozef Benčický

Bar Múzeum

Malá Hora 2

20.00 h

Piatok s Piatkom

Finále X. ročníka Martinskej literárnej jari

účinkujú: Peter Piatko, Ladislav Baltek

(bibliológ spisovateľ), skupina Slovenskí

scenárista, režisér, moderovateľ: Peter Piatko

20. – 21. 6. 2010

Slovenská národná knižnica

Nám. J. C. Hronského 1

Zasadie rodnostrom

Škola praktickej genealógie

Odporúčajú inštruktážny seminár k Hľadaniu vlastných
predkov a tvorbe rodnostromov, spojený
s vyhodnotením súťaže Najlepšie genealogické
práce Slovenska. Prednášať budú poprední
slovenskí zahraniční archivári,
historici a genealógovia

Partneri organizujú:

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Matica slovenská,

Slovenská genealogicko-história spoločnosť,

Literárna a kultúrna agentúra I. C. A.,

MAKAT – centrum kultúry a...

Slovenské komorné divadlo,

Turčianska knižnica,

Libramy klub Mladokvô,

Gymnázium Vlámskeho Tótha Martini,

Gymnázium J. C. Hronského Vrúcky

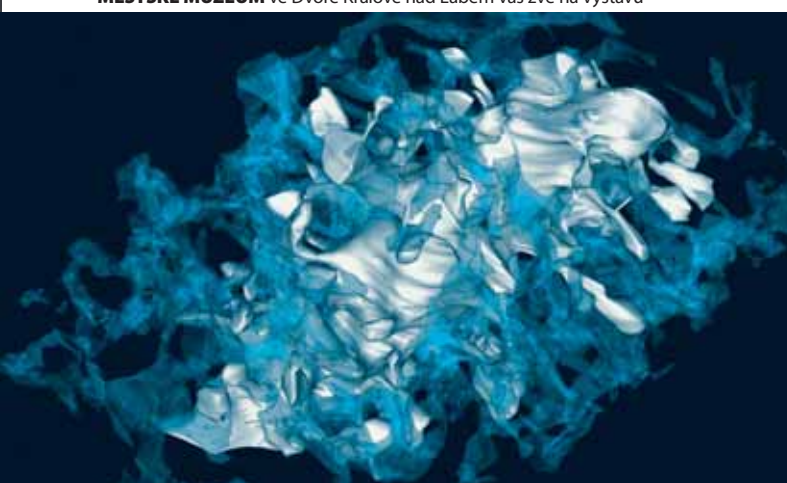
Venované 10. výročiu vzniku

Slovenskej národnej knižnice

s finančnou podporou Ministerstva kultúry

Slovenskej republiky

MĚSTSKÉ MUZEUM ve Dvoře Králové nad Labem vás zve na výstavu

ŽIVÉ / NEŽIVÉ

VÝSTAVA O PŘÍRODĚ A ČLOVĚKU, JAK JE MOŽNÁ NEZNÁTE

4. 5. – 6. 6. 2010 • MĚSTSKÉ MUZEUM • DVŮR KRÁLOVÉ N. L.

Pojďte s námi objevovat kouzelný mikrosvět. Výstava je z velké většiny věnovaná počítačové mikroskopii. Její součástí jsou mikroskopické fotografie, videonímky a počítačové 3D rekonstrukce, vyzkoušet lze speciální vědecký program lupy v počítači, nebo si vymodelovat strukturu lidského mozku. Součástí výstavy jsou i anatomické kresby a objekty, které představují detaily procesů probíhajících v lidském těle.

KONCEPCE VÝSTAVY • Mgr. A. Minářková

Autoři: prof. MUDr. J. Špaček, DrSc., PhDr. J. Bavor, Mgr. A. Minářková.

Na výstavě budou použity i fotografie dalších pracovníků UK a AVČR.

Dne 13. 5. 2010 v 17 hodin se v Městském muzeu bude konat přednáška prof. MUDr. Josefa Špačka, DrSc. o počítačové mikroskopii s názvem „Co jste možná neviděli: tajemný mikrosvět“.

otevírací doba: út-ne 9-12/13-17 • vstupné: dospělí 20 Kč, děti 10 Kč • www.muzeumdkc

Podpořeno městem
Dvůr Králové nad Labem

Hasičská vzájemná
pojišťovna, a.s.
infolinka: 844 114 411
www.hvp.cz

Slovenská národná knižnica a mesto
Dvůr Králové nad Labem

Pre press>Press>Lettershop>Distribuce

www.cprint.cz | www.cprint.sk | sales@cprint.cz

tlačiareň pre Česko a Slovensko